

Crna Gora

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga

PREDLOG

**DRUGI PERIODIČNI IZVJEŠTAJ O PRIMJENI MEĐUNARODNOG PAKTA ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA
PRAVA**

Podgorica, januar 2026. godine

UVOD

Crna Gora je strana ugovornica Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i pripadajućeg Fakultativnog protokola. U skladu sa članom 9 Ustava Crne Gore, odredbe Pakta čine sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Na 53. sjednici Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava, od 13. - 14. novembra 2014. godine, Crna Gora je predstavila Inicijalni izvještaj o primjeni Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, koji je pripremljen 2012. godine. Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava usvojio je svoja Zaključna zapažanja 28. novembra 2014. godine.

Ovo je drugi Izvještaj Crne Gore o implementaciji Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravim, koji sadrži odgovore na preporuke iz zaključnih zapažanja koje je Komitet usvojio 2014. godine. Pripremilo ga je Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga u saradnji sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom socijalne zaštite, porodične zaštite i demografije, Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom pravde, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvom kulture i medija, Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Monstatom, Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Vrhovnim državnim tužilaštvom, Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, tokom 2025. godine.

Jedna od preporuka iz Zaključnih zapažanja je da se Drugi periodični izvještaj dostavi Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava **do 30. novembra 2019. godine. Imajući u vidu dug protok vremena za dostavljanje Izvještaja, ovaj Izvještaj sadrži prikaz najnovijih politika i mjera, a u skladu sa zaključnim zapažanjima.**

Izvještaj je predstavljen i razmatran na okruglom stolu koje je organizovalo Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, uz podršku UN-a u Crnoj Gori gdje su učestvovali i predstavnici civilnog sektora. Nakon predstavljanja Izvještaja i otvorene diskusije ostavljen je rok od 10 dana da predstavnici civilnog sektora dostave pisanim putem sugestije, komentare i preporuke na Izvještaj.

C. Glavne zabrinutosti i preporuke

6. Prikupljanje podataka

Komitet je zabrinut zbog toga što država članica nije dostavila dovoljno povjerljivih i detaljnih informacija u svom izvještaju ili odgovorima na listu pitanja kako bi Komitet mogao procijeniti utjecaj mjera koje je poduzela država članica kako bi u potpunosti primijenila odredbe Pakta ili izmjerila uživanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u državama članicama (Član 2).

a)Uspostaviti sistem za prikupljanje statističkih podataka o primjeni ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava utvrđenih Paktom, razvrstanih po dobi, polu, gradskom/seoskom stanovništvu, etničkom porijeklu, na osnovu anonimnosti i dobrovoljne samoidentifikacije, ranjivim i marginaliziranim grupama i drugim relevantnim kriterijima, te uključiti takve statističke podatke u svoj sljedeći periodični izvještaj;

Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT je nadležno tijelo za proizvodnju zvanične statistike i vrši poslove koji se odnose na: organizaciju i sprovođenje zvanične statistike, prikupljanje, obradu, statističku analizu i objavljivanje zvanične statistike. Prikupljanje podataka se vrši putem sprovođenja statističkih istraživanja na terenu, iz administrativnih izvora kao i izvođenjem statistike iz kombinovanih izvora podataka. Većina

statističkih istraživanja iz oblasti socijalnih statistika ima godišnju periodiku sprovođenja, a sve u skladu sa relevantnim regulativama i zahtjevom za periodikom dostavljanja podataka Eurostatu. Nivo objave podataka je teritorija Crne Gore, a za nacionalne potrebe se rezultati nekih istraživanja disagregiraju na nivo regiona (EU-SILC), dok je nivo opština i nivo naselja isključivo i samo moguć iz rezultata popisa stanovništva.

Monstat, putem statistike tržišta rada, prihoda i uslova života, kao i mnogih drugih brojnih statistika i popisa, obezbjeđuje kontinuirano praćenje indikatora zaposlenosti, nezaposlenosti, plata, rizika od siromaštva, materijalne i socijalne deprivacije i drugih, te ih u zavisnosti od indikatora proizvodi prema različitim karakteristikama kao što su pol, starost, obrazovanje, etničko porijeklo itd. Kako bi se ove kategorije mogle upoređivati sa ekvivalentnim kategorijama u drugim zemljama, vrši se stalno praćenje i primjena međunarodnih standarda, na osnovu propisa i metodologija Eurostata. Periodika je definisana godišnjim planom i petogodišnjim programom.

Periodika istraživanja, kao mogućih izvora indikatora ljudskih prava, poput Ankete o radnoj snazi (LFS), Ankete o dohotku i uslovima života (EU-SILC), Ankete o potrošnji domaćinstava (HBS) je godišnja, sa napomenom što je HBS do 2015. bila redovno godišnje istraživanje, od 2015.-2021. god. periodično 2+3 tj. 2017 i 2021, da bi od 2025. opet bila uspostavljena kao godišnje istraživanje. Nivo objave podataka je teritorija Crne Gore, a za nacionalne potrebe se rezultati nekih istraživanja disagregiraju na nivo regiona (EU-SILC), dok je nivo opština i nivo naselja isključivo i samo moguć iz rezultata popisa stanovništva. Etničke karakteristike, takođe samo iz popisa.

b) Provoditi redovne i sistematske procjene, u skladu s jasnim skupom pokazatelja, o nivou uživanja svih ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava od strane različitih segmenata stanovništva, uzimajući u obzir i konceptualni metodološki okvir pokazatelja ljudskih prava, koji je razvio Ured Visokog komesara za ljudska prava (HRI/MC/2008/3)

Monstat, kao zvanična statistika svoje podatke iz istraživanja zasniva na činjenicama i ne bavi se procjenama kad su u pitanju socijalne teme, zaposlenost, obrazovanje, migracije. Jedine procjene koje se rade u Monstatu su procjene u broju stanovnika početkom i krajem godine, dok se istraživanja rade na slučajnom odabiru uzorka za teritoriju Crne Gore.

Kada su u pitanju istraživanja Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa Regionalnim savjetom za saradnju realizovalo je istraživanje o socio-ekonomskom položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori, 2020. godine. Takođe, sprovedeno je i istraživanje višestrukih pokazatelja u Crnoj Gori (MICS istraživanje u Crnoj Gori 2018). Isto tako istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS istraživanje u romskim naseljima u Crnoj Gori 2018) sprovedeno je 2018. godine od strane za Monstat Crne Gore, kao dio globalnog programa MICS.. Osim toga, urađena je Studija izvodljivosti socijalnog stanovanja Roma i Egipćana u osam opština u Crnoj Gori, uz podršku Savjeta Evrope.

c) Implementirati pokazatelje ljudskih prava, posebno one koji se odnose na ekonomska, socijalna i kulturna prava, kao dio svojih nacionalnih razvojnih strategija.

Vlada Crne Gore u kontinuitetu razvija i unaprijeđuje strateški okvir za zaštitu ljudskih i manjinskih prava, prilikom čije izrade se vodi računa o pokazateljima ljudskih prava, između ostalih i onih koji se tiču ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. U kontinuitetu se implementiraju strateški dokumenti za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori, zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti, manjinske politike, rodne ravnopravnosti, unapređenje kvaliteta života LGBTIQ osoba u Crnoj Gori, i dr. Crna Gora je 2024. godine donijela prvu Strategiju za interkulturalizam i društvenu koheziju 2025-2028. Kroz socio-kulturnu dimenziju temeljnih prava, strategija adresira ključne probleme u društvu kao što su etnička distanca, razni vidovi diskriminacije, nedostatak povjerenja i međukulturalnog dijaloga i razumijevanja, unaprijedi stanje u oblasti međuljudskih odnosa, te smanji socijalne i ekonomske nejednakosti među različitim grupama i segmentima društva.

Takođe, svake dvije godine sprovodi se istraživanje o stepenu diskriminacije u Crnoj Gori, koja i dalje konstatuju da su romska i egipćanska populacija, lica sa invaliditetom i LGBTIQ osobe u Crnoj Gori tri najdisriminisanije ranjive kategorije u društvu.

7. Nezavisnost sudstva

Konstatujući napore za reformu pravosuđa i detaljne informacije koje je dostavila delegacija, Komitet je i dalje zabrinut zbog nastavka izvještaja o nedostatku nezavisnosti pravosuđa (Član 1).

Komitet poziva državu članicu da preduzme sve potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi garantovala punu nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa u skladu sa Osnovnim principima Ujedinjenih nacija o nezavisnosti pravosuđa. Komitet takođe preporučuje državama članicama da nastave svoje napore kako bi osigurale da sudije, advokati i tužioci budu obučeni o pravičnosti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

Ustavom Crne Gore (član 118) je propisano da je sud samostalan i nezavisan. Sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Članom 2 Zakona o sudskom savjetu i sudijama¹ propisno je da sudija sudi i odlučuje samostalno i nezavisno. Sudijska funkcija ne smije se vršiti ni pod čijim uticajem. Niko ne smije da utiče na sudiju u vršenju sudijske funkcije. Nezavisnost, samostalnost, odgovornost i profesionalnost sudova i sudija, obezbjeđuje Sudski savjet.

¹ ("Službeni list CG", [11/2015](#), [28/2015](#), [42/2018](#), [60/2024](#) i [92/2025](#)),

Crna Gora kontinuirano radi na zakonodavnom i institucionalnom unapređenju u oblasti pravosuđa, u skladu sa međunarodnim standardima. Posebno ističemo usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama. Izmjene zakona o Sudskom savjetu i sudijama su, između ostalog, omogućile da dođe do izbora predsjednika Vrhovnog suda i da se prevaziđe dugogodišnje stanje da se ovako značajna pravosudna funkcija obavlja od strane vršioca dužnosti. Takođe utvrđena je i Strategija reforme pravosuđa 2024-2027. sa pratećim dvogodišnjim Akcionim planom za njenu implementaciju. Strategija počiva na tri posebna strateška cilja, i to: 1) Jačanje nezavisnosti, nepristrasnosti i odgovornosti pravosuđa, 2) Unapređenje stručnosti i efikasnosti pravosuđa i 3) Unapređenje dostupnosti pravde, transparentnosti i povjerenja u pravosuđe.

Navedene zakonske izmjene, kao i strateški ciljevi i mjere imaju za cilj da unaprijeđe postupke izbora i odgovornosti sudija u skladu sa evropskim standardima. Zahvaljujući ovim aktivnostima Crna Gora je dobila završna mjerila za privremeno zatvaranje poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava, ka strateškom opredjeljenju da postane punopravna članica EU. Planirane su izmjene Ustava u dijelu isključenja ministra pravde iz članstva u Sudskom savjetu i daljeg jačanja zakonodavnog okvira u pravcu nezavisnosti pravosuđa, sa posebnim naglaskom jačanja materijalnog položaja nosilaca pravosudnih funkcija.

Ističemo, da Sudski savjet od 29. decembra 2023. godine, funkcioniše u punom sastavu. U skladu s ustavnim nadležnostima, Savjet je samostalan i nezavisan u radu i nedodirljiv na sve eventualne političke i druge vrste neprimjerenog uticaja i pritiska, posebno u dijelu izbora, raspoređivanja, napredovanja, ocjenjivanja sudija i ukupne odgovornosti sudija. Sudski savjet će nastaviti da unapređuje nezavisnost, efikasnost i odgovornost pravosuđa, što je radio i tokom 2024. godine izborom predsjednika sudova i sudija, posebno izborom predsjednika Vrhovnog suda nakon devet neuspjelih javnih oglasa za popunjavanje ove sudijske pozicije, čime je prekinuto višegodišnje v.d. stanje u tom sudu. Izborom predsjednice Vrhovnog suda u punom mandatu otvorena je mogućnost poboljšanja organizacije rada u cijeloj sudskoj piramidi i realizacija niza aktivnosti u pravcu veće efikasnosti sudova, popravljanja tehničkih i radnih uslova i bolje iskorišćenosti kapaciteta. Zakon o sudskom savjetu i sudijama propisuje uslove neophodne za izbor ili napredovanje sudija. Odluke o izboru ili napredovanju sudija donosi Sudski savjet, većinom glasova, na osnovu redosljeda na rang listi. Tokom 2024. godine izabrano je osam predsjednika sudova, i to Vrhovnog suda Crne Gore, Apelacionog suda Crne Gore, Višeg suda za prekršaje Crne Gore, Višeg suda u Podgorici, Višeg suda u Bijelom Polju i osnovnih sudova u Nikšiću, Danilovgradu, Podgorici. Takođe, izabrano je deset sudija, i to troje sudija Vrhovnog suda Crne Gore, dvoje sudija Apelacionog suda Crne Gore, četvero sudija Višeg suda u Bijelom Polju i jedan sudija Višeg suda za prekršaje Crne Gore. Po osnovu trajnog dobrovoljnog premještanja, raspoređen je jedan sudija; Izabrano

je nakon završene obuke i raspoređeno 15 kandidata za sudije i to: pet za sudije Privrednog suda Crne Gore, dvoje za sudije Upravnog suda Crne Gore, dvoje sudija u Osnovnom sudu u Bijelom Polju i po jednog (sudiju u osnovnim sudovima u Nikšiću, Beranama, Plavu, Podgorici, Kolašinu i Sudu za prekršaje u Podgorici. Takođe, izabrana su 42 kandidata za sudije koji su upućeni na inicijalnu obuku u Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, i to: tri kandidata za sudije Privrednog suda, tri kandidata za sudije sudova za prekršaje, jedan kandidat za sudiju Upravnog suda i 35 kandidata za sudije osnovnih sudova. Sudski savjet je konstatovan prestanak sudijske funkcije za 18 sudija, i to: osam na lični zahtjev, devet zbog sticanja uslova na starosnu penziju, i jedan po sili Ustava/razrješenje.

Sudski savjet i predsjednici sudova kontinuirano rade na podizanju stepena efikasnosti rada crnogorskih sudova, posebno povećanju broja krivičnih presuda u predmetima organizovanog kriminala, visoke korupcije i pranja novca. Poseban akcenat će se staviti na davanje konačnog i adekvatnog pravnog odgovora sudova na savremene oblike organizovanog kriminala i korupcije, i u tom smislu su već započete aktivnosti na praćenju predmeta koji su u fokusu javnosti. Za realizaciju navedenog, potrebne su dodatne aktivnosti, ne samo sudske, već i zakonodavne i izvršne vlasti.

Što se tiče obuka kandidata za sudije, teorijski dio obuke sprovodi Centar za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, po programu inicijalne obuke. Praktični dio obuke sprovodi se u sudu pod nadzorom sudije mentora koga određuje Sudski savjet.

Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u okviru svoje nadležnosti propisane Zakonom o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu od 2015. godine, organizuje i sprovodi obuku sudija i državnih tužilaca, kao i drugih pravosudnih profesija u skladu sa posebnim programima obuke, obučava predavače i mentore, kao i pripravnike u sudovima i državnim tužilaštvima, uspostavlja međunarodnu saradnju sa domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama i vršiti druge poslove propisane Zakonom. Kao i u ranijem periodu, tako i u toku 2024. godine, Centar je posvećivao posebnu pažnju obukama iz oblasti međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava, sa posebnim fokusom na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, koje imaju za cilj upoznavanje sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu i standardima Savjeta Evrope. Iako Evropska konvencija o ljudskim pravima primarno štiti građanska i politička prava, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava razvila je standarde koji su od neposrednog značaja za ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava garantovanih Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, naročito kroz primjenu zabrane diskriminacije, prava na pravično suđenje, prava na djelotvorni pravni lijek, prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, prava na imovinu i prava na obrazovanje. U tom kontekstu, obuke koje je Centar sprovodio tokom 2024. godine obuhvatale su teme od značaja za sudsku zaštitu ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, posebno u dijelu zabrane diskriminacije u ostvarivanju

prava iz oblasti rada, socijalne zaštite, obrazovanja, zdravstvene zaštite i imovinskih prava, kao i obezbjeđivanja djelotvorne sudske zaštite u sporovima koji se odnose na ova prava.

Obuke su organizovane na sljedeće teme: pravo na život (član 2 EKLJP), zabrana mučenja (član 3 EKLJP), pritvor (član 5 EKLJP), pravo na pravično suđenje (član 6 EKLJP), pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života (član 8 EKLJP), sloboda izražavanja (član 10 EKLJP), pravo na djelotvorni pravni lijek (član 13 EKLJP), zabrana diskriminacije (član 14 EKLJP), pravo na imovinu (član 1 Protokola br. 1 uz EKLJP), kao i ljudska prava – poštovanje i ograničenje ljudskih prava u vanrednim okolnostima (član 15 EKLJP).

U 2024. godini Centar je organizovao i sproveo ukupno 12 obuka iz oblasti Evropske konvencije o ljudskim pravima i prakse Evropskog suda za ljudska prava, samostalno ili u saradnji sa partnerima. Na ovim obukama učestvovalo je ukupno 203 predstavnika crnogorskog pravosuđa, među kojima su bila 116 sudija i sudija, 21 državni tužilac i tužiteljka, 47 savjetnika i savjetnica u sudovima, 16 savjetnika i savjetnica u državnim tužilaštvima, kao i 3 kandidata i kandidatkinje za sudije.

8. Nacionalna institucija za ljudska prava

Konstatujući usvajanje izmjena i dopuna Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori, Komitet ističe da još uvijek nije akreditovan od strane Međunarodnog koordinacionog komiteta nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava i izražava zabrinutost zbog izvještaja da je njegova efikasnost otežana, zbog nedostatka osoblja i finansijskih resursa i čestih promjena osoblja. (Član 1)

Komitet preporučuje da zemlja pristupnica ojača kapacitete Zaštitnika ljudskih prava i sloboda kako bi se omogućilo njegovo efikasno funkcionisanje kao nacionalne institucije za

ljudska prava u skladu s Pariškim principima (Rezolucija Generalne skupštine 48/134, Dodatak), uključujući obezbjeđivanje adekvatnih ljudskih i finansijskih resursa.

Crna Gora je 2024. otpočela izradu novog zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore kako bi se, uz uvažavanje Pariških principa i Rezolucije Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, Instituciji Zaštitnika/ice obezbijedio status A. Zakonom će se ojačati struktura, nadležnosti, resursi i nezavisnost Zaštitnika. Ojačaće se postojeća pozicija Zamjenika Zaštitnika i dati nova nota ingerencija u odnosu na pojedine grupe poslova, te kapaciteti Nacionalnog mehanizma za zaštitu od mučenja, kao dijela Institucije Zaštitnika .

Normiraće se postojeći mehanizmi poput Mreže Zlatnih savjetnika, Nezavisnog mehanizma za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, koji sada funkcionišu na bazi internih pravila. Novim zakonom se predviđa

specijalizacija rada u pojedinim oblastima kako bi se odgovorilo međunarodnim standardima u oblasti zaštite prava djeteta, zaštiti od diskriminacije i zaštiti od torture. Zakon predviđa i donošenje najvišeg internog pravnog akta – Poslovnika o radu Zaštitnika koji samostalno donosi institucija.

Ministarstvo je formiralo Radnu grupu koja se sastoji od vladinih zvaničnika, predstavnika pravosudnog sistema i civilnog društva, dok međunarodne organizacije služe kao posmatrači grupe. Tekst Nacrta zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore je nakon sprovedene Javne rasprave, u fazi je usklađivanja sa institucijama kojih se tiče sprovođenje ovog zakonskog propisa. Utvrđivanje Predloga Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore od strane Vlade Crne Gore predviđeno je za 2026. godinu.

9. Korupcija

Komiteta izražava zabrinutost zbog obima korupcije, posebno u oblastima građevinarstva i prostornog planiranja, obrazovanja, zdravstva i javnih nabavki, i njegov uticaj na uživanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Takođe je zabrinut zbog nedostatka efikasne istrage, krivičnog gonjenja i osude u slučajevima korupcije na visokom nivou, kao i izvještajima o prijetnji i nasilju nad novinarima koji istražuju i izvještavaju o organizovanom kriminalu (Član 2, stav 1)

Država pristupnica treba, kao prioritet, riješiti uzroke korupcije i usvojiti sve potrebne zakonodavne i političke mjere za efikasnu borbu protiv korupcije i s njom povezane nekažnjivosti, uključujući istragu i krivično gonjenje slučajeva korupcije na visokom nivou. Komitet preporučuje da država pristupnica redovno procjenjuje uticaj mjera preduzetih za borbu protiv korupcije i da u svom sljedećem periodičnom izvještaju pruži detaljne informacije. Države stranke će osigurati da su pojedinci koji istražuju ili prijavljuju organizovani kriminal efikasno zaštićeni od bilo kakvog oblika zastrašivanja ili nasilja.

U cilju efikasnije borbe protiv korupcije, posebno u navedenim oblastima donijet je novi Zakon o sprečavanju korupcije u junu 2024. godine radi ispunjavanja privremenih mjerila u Pregovaračkim poglavljima 23- Pravosuđe i temeljna prava i 24- Pravda, sloboda i bezbjednost, kao i za dobijanje Izvještaja o ispunjenosti privremenih mjerila (IBAR).

Takođe, Predlog zakona o zaštiti zviždača prosljeđen je Evropskoj komisiji 8. avgusta 2025. na mišljenje. Trenutni pravni okvir za zaštitu zviždača nalazi se u Zakonu o sprečavanju korupcije, ali su međunarodni partneri Crne Gore, poput GRECO-a, Venecijanske komisije i Evropske komisije, preporučili donošenje posebnog zakona kako bi se uspostavio jasniji i efikasniji pravni okvir sa sigurnom zaštitom zviždača. Donošenjem ovog zakona, Crna Gora dodatno usklađuje svoje zakonodavstvo sa evropskim standardima, kroz uspostavljanje sistema za prijavljivanje nepravilnosti i efikasnu zaštitu zviždača, prepoznajući njihovu ulogu kao ključnog faktora u borbi protiv korupcije i drugih nepravilnosti.

U oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata, tokom 2025. godine, donijet je set zakona kojima je stavljen van snage Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata iz 2017. godine, budući da njegova primjena nije dala očekivane rezultate. Imajući u vidu da je izgradnja objekata generator privrednog razvoja Države, procijenjeno je da politiku planiranja prostora i izgradnje objekata potrebno značajnije reformisati i unaprijediti i stoga pristupiti donošenju posebnih zakona u ovoj oblasti, i to Zakona o uređenju prostora, Zakona o izgradnji objekata i Zakona o legalizaciji bespravnih objekata. Donijetim zakonima obezbjeđuje se kvalitetnija i efikasnija izrada planske dokumentacije, na transparentan način, povećava se sistem kontrole kvaliteta izgradnje objekata, suzbija nelegalna gradnja i obezbjeđuje prisutnost inspekcije na terenu, odnosno po lokalnim samoupravama. U oblasti uređenja prostora novine se prvenstveno, odnose na decentralizaciju poslova planiranja prostora, ali i na institucionalizaciju izrade planskih dokumenata, smanjenje administrativnih procedura pri sprovođenju planskih dokumenata. Takođe, uspostavljena je urbanistička inspekcija koja vrši nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu njega. U oblasti izgradnje objekata vraćen je institut građevinske dozvole za sve objekte, kao uslova građenja, koja se donosi upravnim aktom i podliježe upravnoj i sudskoj zaštiti, a uveden je i obavezujući tehnički pregled, osim za objekte porodične stambene zgrade. U oblasti legalizacije bespravnih objekata olakšani su uslovi za legalizaciju i uvedeni dodatni mehanizmi u cilju očuvanja prostora Crne Gore, i oročen je sami proces legalizacije na 5 godina.

Na polju pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, Vrhovno državno tužilaštvo, između ostalih, ima predstavnike u Radnoj grupi za pregovaračko poglavlje 23, čiji je fokus usmjeren na praćenje rezultata u oblasti prevencije i represije visoke korupcije.

U cilju djelotvorne borbe protiv korupcije, organi vlasti u Crnoj Gori su, u skladu sa Zakonom o spečavanju korupcije, u obavezi da donesu planove integriteta. Organ vlasti dužan je da plan integriteta učini dostupnim javnosti objavljivanjem na svojoj internet stranici ili na drugi odgovarajući način. Svake druge godine organ vlasti procjenjuje efikasnost i efektivnost plana integriteta u skladu sa pravilima za njegovu izradu i sprovođenje.

U cilju efikasne borbe protiv visoke korupcije, u periodu od 31.12.2022. godine do 31.12.2024.godine specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo veći broj krivičnih postupaka protiv -vršioca dužnosti pomoćnika direktora Sektora za borbu protiv kriminala Uprave policije, zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl.401a st.2 u vezi st.1 i 6 Krivičnog zakonika Crne Gore i krivično djelo odavanje tajnih podataka iz čl.369 st.1 u vezi st.4 Krivičnog zakonika Crne Gore;

-predsjednika Opštine Budva, zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl.401a st.2 u vezi st.1 i 6 Krivičnog zakonika Crne Gore i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl.300 st.1 u vezi čl.23 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore.

- bivšeg direktora Uprave policije Crne Gore i savjetnika Predsjednika Crne Gore za odbranu i bezbjednost, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl.401a st.2 u vezi st.1 i 6 Krivičnog zakonika Crne Gore i krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore.
- bivšeg direktora Uprave policije Crne Gore, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.3 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore,
- tri bivša ministra poljoprivrede i ruralnog razvoja i jednog bivšeg državnog sekretara u tadašnjem Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, zbog postojanja osnova sumnje da su učinili tri produžena krivična djela zloupotreba službenog položaja i dva krivična djela zloupotreba službenog položaja ;
- bivšeg direktora Uprave Policije CG i kasnije savjetnika Predsjednika CG za odbranu i bezbjednost, zbog kd iz čl.401a;
- bivšeg direktora Uprave Policije CG za kd zloupotreba službenog položaja i nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija;
- bivšeg direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, zbog postojanja osnovane sumnje da je učinio produženo krivično djelo zloupotreba službenog položaja,
- bivšeg pomoćnika direktora Uprave Policije CG, za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije, dva krivična djela zloupotreba službenog položaja, produženo krivično djelo pranje novca i produženo krivično djelo nedozvoljeno držanje i nošenje oružja i eksplozivnih materija
- bivšeg Glavnog specijalnog tužioca, za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije, dva krivična djela zloupotreba službenog položaja i nedozvoljeno držanje i nošenje oružja i eksplozivnih materija.
- bivšeg načelnika stanice kriminalističke policije Centra bezbjednosti Bar Uprave Policije CG, za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i produženo krivično djelo zloupotreba službenog položaja.
- jednog službenika Uprave policije CG, za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i produženo krivično djelo zloupotreba službenog položaja;
- jednog advokata za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i krivično djelo pranje novca, u ukupnom iznosu od 2.600.000,00€.
- bivše direktorice Agencije za sprječavanje korupcije, za sedam produženih krivičnih djela zloupotreba službenog položaja, dva krivična djela zloupotreba službenog položaja i produženo krivično djelo falsifikovanje službene isprave i protiv pomoćnice direktorice Agencije za sprječavanje korupcije, za dva produžena krivična djela zloupotreba službenog položaja i krivično djelo zloupotreba službenog položaja.

-jednog sudije Višeg suda u Bijelom Polju, zbog postojanja osnovane sumnje da je učinio krivična djela zloupotreba službenog položaja i falsifikovanje službene isprave putem podstrekavanja.

U okviru ostvarenih rezultata u borbi protiv visoke korupcije, važno je istaći da je u ranijem periodu pokrenut krivični postupak protiv bivšeg državnog tužioca u Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru S.J., podnošenjem optužnog predloga Višem sudu u Podgorici, zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom predmetu glavni pretres je u toku pred Višim sudom u Podgorici.

Takodje, pokrenut je i krivični postupak protiv bivše predsjednice Vrhovnog suda Crne Gore, V.M., zbog krivičnog djela protivzakonit uticaj iz čl. 422 Krivičnog zakonika Crne Gore, zloupotreba službenog položaja putem podstrekavanja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore, sudije Privrednog suda Crne Gore M.V.M., zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore. SDT je protiv imenovanih funkcionera, nosilaca visokih pravosudnih funkcija i drugih lica, podiglo optužnicu, koju je, u postupku kontrole, Viši sud u Podgorici, potvrdio.

Pokrenut je i krivični postupak protiv predsjednika Privrednog suda Crne Gore B.J. zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore. SDT je u ovom predmetu protiv 5 predsjednika Privrednog suda Crne Gore B.J. i drugih lica, podiglo optužnicu, koju je u postupku kontrole, Viši sud u Podgorici, potvrdio.

Nadalje, zbog korupcije na visokom nivou, pokrenut je krivični postupak, te nakon sprovedene istrage, podignuta optužnica protiv bivših odgovornih lica privrednog društva „13.Jul-Plantaže“ AD, i to V.V., Đ.R., S.Š., D.P., B.M.i V.M zbog postojanja osnovane sumnje da su učinili krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl. 272 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U cilju borbe protiv korupcije na visokom nivou, SDT je nakon sprovedene istrage, podiglo optužnicu protiv bivšeg izvršnog direktora „Investiciono razvojnog fonda Crne Gore“, AD Podgorica, Z.V., direktora sektora za finansijske i pravne poslove „Investiciono razvojnog fonda Crne Gore“, AD Podgorica, J.B. i direktora sektora za kredite i garancije „Investiciono razvojnog fonda Crne Gore“, AD Podgorica, okrivljenog Z.V., kao i protiv šefa kabineta izvršnog direktora „Investiciono razvojnog fonda Crne Gore“, AD Podgorica, S.R., zbog osnovane sumnje da su Z.V., J.B. i Z.V. izvršili krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju u pokušaju iz čl. 272 st.3 u vezi st.1. u vezi čl. 20 Krivičnog zakonika Crne Gore, a okrivljena S.R., krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju u pokušaju putem pomaganja iz čl. 272 st.3. u vezi st.1. u vezi

čl. 20 i čl. 25 Krivičnog zakonika Crne Gore. Optužnica Specijalnog državnog tužilaštva podignuta protiv visokih funkcionera „Investiciono razvojnog fonda Crne Gore“, AD Podgorica, je potvrđena od strane Višeg suda u Podgorici i u toku je glavni pretres pred ovim sudom.

Takođe, zbog korupcije na visokom nivou, nakon sprovedene istrage, podignuta je optužnica i protiv službenika Agencije za nacionalnu bezbjednost Crne Gore, P.L., zbog osnovane sumnje da je, između ostalih krivičnih djela, izvršio i krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore. Optužnica Specijalnog državnog tužilaštva podignuta protiv službenika Agencije za nacionalnu bezbjednost Crne Gore, P.L., dostavljena je na dalji postupak Višem sudu u Podgorici. Glavni pretres je u toku.

Zbog korupcije na visokom nivou, SDT je pokrenulo krivični postupak i protiv direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Crne Gore, D.P., zbog osnovane sumnje da je izvršio produženo krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st.1. u vezi čl. 49 Krivičnog zakonika Crne Gore. Pred Višim sudom u Podgorici u predmetnom postupku, je u toku glavni pretres.

SDT je, u cilju borbe protiv korupcije na visokom nivou, pokrenulo krivični postupak i protiv bivšeg direktora Uprave prihoda i carina, R.M. kao i drugih službenika Uprave prihoda i carina, kojima je naredbom o sprovođenju istrage SDT-a, stavljeno na teret postojanje osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore i primanje mita iz čl. 423 Krivičnog zakonika Crne Gore. Istraga SDT-a, u ovom predmetu, je u toku.

Takođe, u okviru borbe protiv korupcije na visokom nivou, SDT je pokrenulo krivični postupak i protiv specijalnog tužioca SDT-a, S.Č., zbog osnovane sumnje da je izvršio više krivičnih djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore. Istraga u ovom predmetu je u toku.

SDT je podiglo optužnicu protiv bivšeg vršioca dužnosti predsjednika Opštine Nikšić, D.P., zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st.2. u vezi st.1. Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom predmetu Viši sud u Podgorici je donio prvostepenu presudu kojom je okrivljeni D.P. oglašen krivim zbog navedenog krivičnog djela i istovremeno obavezan da plati imovinsku korist koju je izvršenjem krivičnog djela pribavio drugom licu.

Vrhovni državni tužilac je u martu mjesecu 2024. godine, dao Uputstvo za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistva novinara i napada na imovinu medija sa smjernicama koje se odnose kako na rukovodioce državnih tužilaštava, tako i na državne tužioce koji postupaju u predmetima.

Donošenje uputstva uticalo je na to da sva tužilaštva u predmetima formiranim povodom prijetnji i nasilja nad novinarima postupaju jednoobrazno i efikasno, a takođe, shodno uputstvu, državna tužilaštva kvartalno dostavljaju izvještaje vrhovnom državnom tužiocu sa ažuriranim podacima u svim pojedinačnim predmetima. Takođe, državnim tužilaštvima redovno se dostavljaju izvještaji o radu Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistva novinara i napada na imovinu medija, te s tim u vezi, državna tužilaštva daju svoje zapažanje i komentare u odnosu na preporuke te Komisije.

Shodno Uputstvu, određen je koordinator za praćenje primjene Uputstva i saradnju sa Komisijom, a Rukovodiocima je naloženo da odrede kontakt osobe koja će biti zadužena za prikupljanje podataka, praćenje kretanja predmeta i informisanje Rukovodioca. Državnim tužiocima je, između ostalog, ukazano na obavezu hitnog postupanja, sprovođenja uviđaja, formiranja predmeta u svim slučajevima napada, te ukoliko ocjene da nema elemenata krivičnog djela pokrenu prekršajni postupak, pribavljanja podataka putem međunarodne pomoći kada je djelo učinjeno putem interneta i dr.

Tokom 2025. godine formirano je 35 predmeta povodom prijetnji i nasilja nad novinarima.

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2024. godine, pred osnovnim državnim tužilaštvima formirano je 14 predmeta povodom prijetnji i nasilja nad novinarima.

Od tih predmeta, 6 ih je okončano na način što je u 2 podnijet optužni predlog (u jednom predmetu protiv jednog lica zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, dok je u drugom predmetu podnijet optužni predlog protiv 4 lica, zbog krivičnog djela – nasilničko ponašanje iz člana 399 Krivičnog zakonika Crne Gore), u 3 podnijet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka (prekršaj iz Zakona o javnom redu i miru), te u 1 predmetu donijeto rješenje kojim se odbacuje krivična prijava (zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore). U preostalih 8 predmeta izviđaj je u toku i aktivno se preduzimaju dokazne radnje i prikupljaju dokazi.

Što se tiče predmeta iz ranijeg perioda, zaključno sa 2024. godinom, bilo je aktivno 17 predmeta, pri čemu je u 5 predmeta u toku 2024. godine donijeta tužilačka odluka. U 3 predmeta donijeta su rješenja o odbacivanju krivične prijave, usled nastupanja zastarjelosti, u 1 predmetu podnijet je optužni predlog protiv jednog lica, zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore i krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz člana 403 Krivičnog zakonika Crne Gore, dok je u 1 predmetu donijeto rješenje o odbacivanju krivične prijave zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, te je

podniet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. Treba istaći da postoji određeni napredak, kada je u pitanju postupanje u predmetu formiranom povodom ubistva glavnog i odgovornog urednika ND „Dan“, a ovo imajući u vidu da je u prethodnoj godini saslušano više lica u svojstvu svjedoka, da je formiran tim državnih tužilaca, koji postupaju u tom predmetu, pribavljeni su određeni materijalni dokazi, a dato je više uputstava i naloga za dalja postupanja ovlaštenim policijskim službenicima. U ostalim predmetima starijeg datuma, nema značajnijih pomaka u istrazi.

U konačnom, treba istaći da je predstavnik Vrhovnog državnog tužilaštva, zajedno sa predstavnicima Vrhovnog suda Crne Gore, Uprave policije, Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistva novinara i napada na imovinu medija, aktivno učestvovao u ažuriranju podataka za slučajeve napada na novinare, objavljenih na Platformi Savjeta Evrope za zaštitu novinarstva i bezbjednost novinara, pa nakon što je Ministarstvo vanjskih poslova uputilo Sekretarijatu Savjeta Evrope odgovor na pet slučajeva napada na novinare, koji se nalaze na Platformi, dana 6. decembra 2024. godine, zatvorena su četiri predmeta (Alert) u odnosu na Crnu Goru, što svakako predstavlja veliki iskorak za našu državu u ovoj oblasti.

10. Nediskriminacija

Komiteta žalilo zbog nedostatka sveobuhvatnih statističkih podataka dostupnih za identifikaciju diskriminacije u pogledu uživanja prava iz Pakta na različitim osnovama navedenim u članu 2. stav 2. Pakta. Pored toga, uzimajući u obzir izmjene i dopune Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nediskriminaciji usvojene u martu 2014. godine, Komitet izražava zabrinutost da su osobe koje pripadaju nacionalnim i etničkim manjinama, izbjeglice, raseljene osobe, Romi, osobe s invaliditetom i druge marginalizirane grupe i dalje se suočavaju s diskriminacijom u vezi s uživanjem ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (Član 2 (2))

Komiteta preporučuje da države članice pojačaju svoje napore u promovisanju jednakosti i borbi protiv diskriminacije pripadnika nacionalnih etničkih manjina, izbjeglica i raseljenih osoba, uključujući Rome i Egipćane, osobe sa invaliditetom i druge marginalizovane grupe i osobe, posebno u pogledu pristupa zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, stanovanju, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju .

Vlada Crne Gore kontinuirano donosi strateški okvir za unapređenje ljudskih i manjinskih prava, prilikom čije izrade se vodi računa o pokazateljima ljudskih prava, između ostalih i onih koji se tiču ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

Novi Zakon o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije usvojen je 31. decembra 2025. godine. Zakon predstavlja krovni antidiskriminacioni zakon koji pruža sistemsku i pravnu osnovu za ostvarivanje efikasne, sveobuhvatne i preventivne zaštite od diskriminacije u svim oblastima javnog i privatnog života. Ključne novine u zakonu su proširena lista osnova diskriminacije, uvođenje pojmova interseksijske, sistemske i višestruke diskriminacije, jasnija definicija i zabrana govora mržnje u skladu sa preporukama Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije, prepoznavanje neobezbjeđivanja razumnog prilagođavanja licima sa invaliditetom kao oblika diskriminacije, unapređenje mehanizama pravne zaštite (kolektivne tužbe, tereta dokazivanja, privremenih mjera, zabranu viktimizacije), jačanje uloge Zaštitnika i saradnja sa civilnim sektorom.

Pokrenut je proces izmjena i dopuna Zakona o manjinskim pravima i slobodama u septembru 2025.

Strategija manjinske politike 2024-2028 i Strategija za interkulturalizam i društvenu koheziju usvojene su 2024. godine. Kroz sveobuhvatni pristup u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, kulture, političke participacije i medijskog predstavljanja, Strategija manjinske politike teži jačanju integracije manjinskih zajednica i promociji međuetničke tolerancije. Strategija za interkulturalizam i društvenu koheziju kroz socio-kulturnu dimenziju temeljnih prava, strategija adresira ključne probleme u društvu kao što su etnička distanca, razni vidovi diskriminacije, te smanjenje socijalne i ekonomske nejednakosti među različitim grupama i segmentima društva.

Vlada je usvojila Akcioni plan za implementaciju preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica s invaliditetom 2026-2030. Ovaj dokument predstavlja ključni korak u ostvarivanju punih prava i jednakih mogućnosti za lica s invaliditetom u Crnoj Gori, usklađujući nacionalne politike sa međunarodnim standardima Konvencije UN o pravima lica s invaliditetom. Usvajanjem ovog Akcionog plana, Crna Gora je potvrdila svoju posvećenost unapređenju položaja lica s invaliditetom, kroz konkretne mjere i ciljeve koji će biti sprovedeni u narednom periodu. Plan obuhvata mjere i aktivnosti u oblastima obrazovanja, zdravstvene zaštite, pristupačnosti, zapošljavanja, socijalne zaštite, političke participacije lica sa invaliditetom, ali i konkretne i mjerljive aktivnosti koje treba da doprinesu promociji jednakosti i zaštiti od diskriminacije lica sa invaliditetom.

U aprilu 2024. godine Vlada je formirala Savjet za prava lica sa invaliditetom. Fokus rada Savjeta je unapređenje međuresornog i multidisciplinarnog pristupa u promociji i prevenciji, kao i zaštiti prava lica sa invaliditetom.

U kontekstu unapređenja položaja romske i egipćanske zajednice, Vlada Crne Gore je potpisala Deklaraciju partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja u sklopu procesa proširenja Evropske unije 2019. godine. S tim u vezi, planiraju se aktivnosti za sprovođenje mjera za unapređenje stanja u oblastima stanovanja, zapošljavanja, obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, nediskriminacije i osiguravanja pravnog statusa romske i

egipćanske zajednice. Formirano je Koordinaciono tijelo za praćenje implementacije predmetne Deklaracije. Ovo tijelo podnosi polugodišnje izvještaje Vladi koji su javno dostupni.

Uz podršku Savjeta Evrope, izrađena je Studija izvodljivosti za socijalno stanovanje za Rome i Egipćane u osam opština u Crnoj Gori (Nikšić, Herceg Novi, Kotor, Budva, Bar, Ulcinj, Berane i Bijelo Polje), koja detaljnije mapira teške stambene uslove u kojima žive romska i egipćanska zajednica i daje osnov za ciljane intervencije. Izvršena je rekonstrukcija objekata za stanovanje u naselju Trlica, Opština Pljevlja, adaptaciju, vodovod i pristupni put, što je poboljšalo uslove za dostojanstven život porodica sa djecom. U cilju jačanja mjera za borbu protiv siromaštva i podršku ugroženim grupama stanovništva, realizuje se projekat rekonstrukcije postojećih objekata u Vrelima Ribničkim, u Podgorici, za potrebe zbrinjavanja djece iz Ukrajine bez pratnje roditelja i zakonskog staratelja, Sklonište za djecu zatečenu u prosjačenju, Sklonište za beskućnike.

Ove aktivnosti direktno doprinose zaštiti prava na stanovanje, socijalnu uključenost, obrazovanje i pristup zdravstvenim i drugim uslugama za lica u ranjivim situacijama.

Angažovani su saradnici u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstvene zaštite i socijalne zaštite koji olakšavaju ostvarivanju osnovnih prava ovih zajednica. Crna Gora je usvojila Program za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma u formalnu sa ciljem suzbijanja sirove ekonomije i otvaranja mogućnosti za regularno zapošljavanje (februar 2025). Otvoreni su posebni programi Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za Rome i Egipćane – uključujući javne radove i programe stručnog osposobljavanja.

Angažovani su saradnici u socijalnoj inkluziji koji informišu roditelje, pomažu pri upisu i osiguravaju kontinuitet i smanjenje odustajanja od obrazovanja, kao i poboljšanje školskih i socijalnih postignuća. Broj saradnika u obrazovanju povećan je sa 25 na 31 u školskoj 2024/25 (porast od 24%).

Vlada planira donošenje novog strateškog dokumenta za unapređenje kvaliteta života Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2026-2030 u do kraja juna 2026.godine.

Pristup obrazovanju u Crnoj Gori je postepeno jačan kroz reforme usmjerene na unapređenje inkluzivnosti, kvaliteta i jednakih mogućnosti, te usklađivanje obrazovnog sistema sa međunarodnim standardima, sa ciljem da nijedno dijete ne bude izostavljeno. Svake godine u martu sprovodi se kampanja promocije upisa u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u opštinama sa većom populacijom pripadnika romske i egipćanske zajednice, (Podgorica, Nikšić, Berane, Herceg Novi, Kotor, Ulcinj, Tivat, Bar) u saradnji sa UNICEF-om i Delegacijom Evropske unije u Crnoj

Gori, resornim ministarstvima i civilnim sektorom. Cilj inicijative je povećanje uključenosti u obrazovni sistem, kao i smanjenje stope ranog napuštanja školovanja među pripadnicima romske i egipćanske zajednice.

Crna Gora je uložila napore u pravcu reforme sistema poslovne sposobnosti, unapređenja zapošljavanja lica sa invaliditetom, jačanja pristupa zdravstvenim uslugama i uvođenja jedinstvenog sistema procjene invaliditeta, što je usmjereno ka njihovoj većoj samostalnosti, inkluziji i pristupačnosti. Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta (oktobar 2025.) definisao je da je jedinstveno vještačenje postupak kojim se procjenjuje postojanje dugoročnog fizičkog, mentalnog, intelektualnog i/ili senzornog oštećenja, u sadejstvu sa barijerama, utvrđuje status lica sa invaliditetom i stepen potrebne podrške za ravnopravno uključivanje u društvo. Uvođenjem jedinstvenog vještačenja ukida se više od 40 komisija u pet sektora, osniva se Zavod za vještačenje invaliditeta kao specijalizovana ustanova koja preuzima nadležnost za utvrđivanje statusa i stepena podrške, napušta se dosadašnja fragmentisana praksa i uvodi jedinstven standard procjene. Reforma je usklađena sa procesom pristupanja EU i treba da olakša pristup pravima za više od 60.000 lica sa invaliditetom.

Sprovedeno je prilagođavanje zakonskog okvira koji se odnosi na prava lica sa invaliditetom u različitim oblastima. Sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju, usklađuju se propisi iz socijalne i dječije zaštite, boračko-invalidske zaštite, penzijskog i invalidskog osiguranja, profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja, obrazovanja i vaspitanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama, radi obezbjeđenja pravne sigurnosti i dosljedne primjene normi u svim sektorima.

Zaštitnik ima važnu ulogu u praćenju ostvarivanja ekonomskih i socijalnih prava, kao i u borbi protiv diskriminacije. U postupcima zaštite od diskriminacije, Zaštitnik postupa po pritužbama građana/ki ali i proaktivno djeluje kroz monitoring i analizu stepena poštovanja domaćih zakona i međunarodnih standarda. Sektor za zaštitu od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti institucije Zaštitnika je tokom 2022. godine realizovao obilaske romskih i egipćanskih naselja u okviru proaktivnih aktivnosti radi približavanja zajednici i identifikovanja ključnih problema sa kojima se suočavaju u svakodnevnom životu, a koji ometaju inkluziju i ravnopravan položaj u društvu.

11. Jednakost između muškaraca i žena

Konstatujući usvajanje Akcionog plana za rodnu ravnopravnost 2013-2017, Komitet je zabrinut zbog nedostatka adekvatnih finansijskih i ljudskih resursa za efikasnu provedbu politika rodne ravnopravnosti, nedovoljne zastupljenosti žena na višim i odlučujućim pozicijama, te postojanja stereotipa o rodnim ulogama (Član 3).

a)Osigurati dodjelu adekvatnih finansijskih i ljudskih resursa za efikasnu provedbu politika i strategija rodne ravnopravnosti;

b)Uspostaviti efikasne mehanizme praćenja i evaluacije kako bi se osiguralo da se njihove politike i strategije rodne ravnopravnosti procjenjuju na osnovu jasnog skupa pokazatelja i da daju željene rezultate;

(c)Analizirati temeljne uzroke nedovoljne zastupljenosti žena na višim pozicijama i u procesima donošenja odluka te poduzeti odgovarajuće mjere za uklanjanje društvenih percepcija tradicionalnih rodni uloga i stereotipa, uključujući one koji se odnose na zapošljavanje, istovremeno podižući svijest među muškarcima i ženama o usklađivanju poslovnih i porodičnih obaveza.

U okviru Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, koje je institucionalni mehanizam za rodnu rodnu ravnopravnost, funkcionise Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti, u kojem je sistematizovano 5 radnih mjesta (trenutno zaposlena 4 službenika).

Crna Gora je nastavila da razvija normativni i strateški okvir za rodnu ravnopravnost i zaštitu od diskriminacije žena, uz fokus na usklađivanje sa CEDAW standardima, Ciljevima održivog razvoja (sdg 5), ekonomskim osnaživanjem žena i boljom institucionalnom koordinacijom.

Donijeta je Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2025-2029 koja definiše sedam ključnih ciljeva: unapređenje pravnog i institucionalnog okvira, ekonomsko osnaživanje žena, uklanjanje rodni stereotipa u obrazovanju i nauci, povećanje političkog učesća žena, razvoj rodno senzitivnih socijalnih i zdravstvenih usluga, prevenciju i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, te promovisanje ravnopravnosti u kulturi i medijima.

Strategijom je predviđeno donošenje novog Zakona o rodnoj ravnopravnosti do kraja 2026., usklađivanje najmanje 40% novih zakonskih rješenja za rodnu ravnopravnost sa CEDAW preporukama do kraja 2027., te povećanje tog udjela na najmanje 80% do 2029.

U toku je javna rasprava o tekstu Nacrta koji obuhvata niz ključnih reformi – uvođenje obavezujućih sankcija za neprimjenjivanje zakonskih rješenja, jačanje institucionalne reforme mehanizama za rodnu ravnopravnost, uvođenje rodni eksperata u institucije i obavezu integracije principa rodne ravnopravnosti u zakone i javne politike, te sistemsko razvijanje rodni budžetiranja i kontinuiranu obuku državnih službenika. Novi Zakon o rodnoj ravnopravnosti će biti usklađen sa Zakonom o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije.

Kada je riječ o institucionalnom jačanju i orodnjavanju politika, Strategija predviđa uspostavljanje Nacionalne agencije za rodnu ravnopravnost sa jasnim mandatom, autonomijom, te kapacitetima za koordinaciju i nadzor primjene strategije. Nacionalni savjet za rodnu ravnopravnost biće dodatno osnažen kao međuresorno savjetodavno tijelo, radi bolje koordinacije između institucija i sektora. Izmjenjena je Metodologija za izradu i praćenje strateških dokumenata i usvojena Uredba o načinu, i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, kojima je uvedena obaveza orodnjavanja javni politika.

Unaprijeđuje se sistem prikupljanja i korišćenja rodno razvrstanih podataka, neophodan za donošenje efikasni i dokazani politika.

Vlada Crne Gore teži postizanju rodne ravnopravnosti koja će rezultirati većim učešćem žena na tržištu rada i ravnomjernijom podjelom odgovornosti između muškaraca i žena. U tom kontekstu kroz izmjene radnog zakonodavstva sprovode se aktivnosti na uspostavljanju ravnoteže između privatnog i poslovnog života roditelja i staratelja. U tom smislu, kroz izmjene Zakona o radu usklađuju se odredbe zakona sa Direktivom EU 2019/1158 o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja njege i Direktnom Direktivom EU 2019/1152 o transparentnim i predvidljivim uvjetima rada, U skladu sa Evropskim okvirima definicijom odredbi koje regulišu rad na daljinu u skladu s Evropskim okvirnim sporazumom o radu na daljinu. Donijet je Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o ukidanju nasilja i uznemiravanja broj 190². S obzirom da ova konvencija za Crnu Goru stupa na snagu 27. februara 2026.godine planirana je izmjena Zakona o zabrani zlostavljanja na radu za narednu godinu. Cilj izmjena je usaglašavanje sa standardima postavljenim u ovoj konvenciji u cilju unapređenja zaštite zaposlenih. Takođe, Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti za period 2025-2029 odnosno Akcionim planom, predviđeno je organizovanje i sprovođenje obuka o zabrani zlostavljanja i uznemiravanja na radu za službenike i inspektore.

Kako bi se podstakla ravnomjernija podjela odgovornosti za brigu o djeci između žena i muškaraca, izmjenama Zakona o radu propisano je odsustvo s rada za očeve u trajanju od 10 radnih dana zbog rođenja djeteta. Takođe, polazeći od činjenice da većina očeva ne koristi pravo na roditeljsko odsustvo i da je samo 331 otac iskoristio ovo pravo u 2023. godini, radi se na izmjenama Zakona o radu kojim će se propisati minimalni period roditeljskog odsustva od dva mjeseca koji se ne može prenijeti s jednog roditelja na drugog. Cilj ove mjere je postaknuti očeve da koriste roditeljsko odsustvo u minimalnom trajanju od dva mjeseca, jer se ono ne može prenijeti na majku. S druge strane, ova mjera olakšava reintegraciju majki na tržište rada nakon porodijskog i roditeljskog odsustva.. Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu je upućen Evropskoj komisiji da mišljenje.

12. Nezaposlenost

Konstatujući mjere koje su države članice poduzele za borbu protiv nezaposlenosti, kao što su programi stručnog zapošljavanja za diplomce, Komitet je i dalje zabrinut zbog visoke stope nezaposlenosti, posebno među mladima i onima u sjevernoj regiji te dugotrajno nezaposlenima.

Komitet preporučuje da države članice intenziviraju napore za smanjenje stope nezaposlenosti putem efikasnih mjera aktivne politike zapošljavanja, uključujući prekvalifikaciju, lokalne inicijative za zapošljavanje, kredite za promociju preduzetništva i inicijative. Komitet

² Sl.list CG-Međunarodni ugovori, br. 012/24 od 27. 12.2024. godine

takođe preporučuje da države članice preduzmu konkretne mjere, kao što su poreske olakšice za poslodavce, kako bi promovisale zapošljavanje osoba iz marginalizovanih grupa, posebno u ruralnim područjima. Komitet takođe poziva države članice da postave godišnje ciljeve za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i da prikupljaju pouzdane podatke o obimu njihove nezaposlenosti.

Strateški okvir zapošljavanja predstavlja Nacionalna strategija zapošljavanja 2021-2025. godina kojim je prepoznat cilj koji se odnosi na unapredjenje nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva. U tom smislu aktivna politika zapošljavanja predstavlja skup mjera koje imaju za cilj poboljšati pristup zaposlenosti posebno osjetljivim ranjivim grupama. Ovaj cilj realizuje se kroz godišnje akcione planove zapošljavanja. Zakonom su definisane mjere politike zapošljavanja koje se realizuje kroz programe mjere aktivne politike zapošljavanja: obrazovanje i osposobljavanje odraslih, podsticaji za zapošljavanje, direktno otvaranje radnih mjesta o podsticaji za preduzetništvo.

Vlada Crne Gore je u julu 2024. godine usvojila prvi Plan implementacije programa „Garancije za mlade“ 2024-2026, koji je počeo da se implementira u januaru 2025. godine u tri pilot opštine: u Bijelom Polju, Nikšiću i Ulcinju. Sprovođenje ovih aktivnosti uticalo je da nezaposlenost u posljednjih pet godina ima trend pada.

Na evidenciji ZZZCG na kraju 2024. godine, bilo je 33.037 nezaposlenih osoba (od kojih je 19.694 žena ili 59,61%), na kraju 2021. godine iznosio 57.386 (34.522 žene ili 60,16%), na kraju 2022. godine 46.596 (26.860 žena ili 57,64%), a na kraju 2023. godine 39.942 osobe (23.263 žene ili 58,24%).

Prosječna stopa registrovane nezaposlenosti u 2024. godini iznosila je 11,90%. Visoka stopa nezaposlenosti izražena je u opštinama Sjevernog regiona (36,92%), dok je u opštinama Centralnog (7,62%) i Primorskog regiona (4,02%) ispod nacionalnog prosjeka. Takođe je zabilježen trend pada registrovane stope nezaposlenosti u posljednjih nekoliko godina, pa je u odnosu na prosječnu stopu nezaposlenosti iz 2022. godine (17,79%) smanjena za 5,89 procentnih poena, a u odnosu na prosječnu stopu nezaposlenosti iz 2023. godine (14,35%) smanjena je za 2,45 procentnih poena. Prosječno godišnje u mjere aktivne politike zapošljavanja uključi se oko 3,8% od ukupnog broja nezaposlenih lica.

Godina	2020 (31.12.2020)	2021 (31.12.2021)	2022 (31.12.2022)	2023 (31.12.2023)	2024 (31.12.2024)	2025 (31.10.2025)
Broj nezaposlenih	47,509	57,386	46,596	39,942	33,037	27.914

Registrovana stopa nezaposl. %	20.48	24.73	20.08	14.05	11.36	9.04	Izvor podataka je ZZZCG
---	-------	-------	-------	-------	-------	------	-------------------------

Stopa ekonomske aktivnosti populacije starosti 15-64 godine po polu (2015-2025)						
Godina/Period	Muškarci	Žene	Ukupno	Stopa nezaposl-Muškarci	Stopa nezaposl-Žene	Stopa nezaposl. ukupno
2015-2020 prosjek	70,4 %	56,8 %	63,7 %	16,7%	17,3 %	16,9 %
2021	65,5 %	52,9 %	59,2 %	17,3 %	16,1 %	16,8 %
2022	73,9 %	61,4 %	67,7 %	16,6 %	13,1 %	15,0 %
2023	77,0 %	66,3 %	71,7 %	13,4 %	14,3 %	12,6 %
2024	78,6 %	66,4 %	72,6 %	11,0 %	12,4 %	11,6 %
2025(II kvartal)	78,7 %	68,4 %	73,6 %	11,5 %	9,8 %	10,7 %

Izvor podataka - Monstat, anketa o radnoj snazi.

Kada su u pitanju osobe sa invaliditetom u primjeni je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, koji pruža snažan okvir za unapređenje njihovog položaja na tržištu rada. Ovaj zakon omogućava podsticaj zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz subvencije i finansijsku podršku poslodavcima, realizaciju programa profesionalne rehabilitacije koji doprinose osnaživanju lica sa invaliditetom i njihovoj pripremi za tržište rada kao i programa socijalne uključenosti u cilju stvaranja jednake mogućnosti i nediskriminacije. Na kraju 2024. godine 2919 poslodavaca ima pravo na subvenciju zarade za 4550 osoba sa invaliditetom od kojih 2310 čine žene, 2240 muškarci, od kojih su 4158 osoba zapošljeno na neodređeno vrijeme i 392 osobe sa invaliditetom zaposlene su na određeno vrijeme.

13. Minimalna plata

Komitet je zabrinut zbog niskog nivoa minimalne plate, koja je očigledno nedovoljna da osigura pristojan život za dotične osobe i njihove porodice (član 7).

Komitet preporučuje da države članice povećaju iznos minimalne plate utvrđen na nacionalnom nivou i da je periodično utvrđuju i postavljaju na nivo dovoljan da osigura pristojan životni standard za sve radnike i njihove porodice.

Minimalna zarada u Crnoj Gori, bez poreza i doprinosa, u 2014. godini je u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore o utvrđivanju minimalne zarade, koja je donijeta na predlog Socijalnog savjeta, iznosila 193€. U 2019. godini iznosila 222€, u 2021. godini 250€. Od januara 2022. godine, stupanjem na snagu Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o radu, minimalna zarada u Crnoj Gori povećana je sa 250€ na 450€, dok je od 1. oktobra 2024. godine minimalna zarada povećana je sa 450€ na 600€, odnosno 800€, u zavisnosti od stepena kvalifikacije, obrazovanja zaposlenih i opisa posla. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa (neto) u septembru 2025. godine u Crnoj Gori iznosila je 1.016 €, i veća je za 15,8% u odnosu na septembar prethodne godine.

14. Pošteni i zadovoljavajući uslovi rada

Komitet je zabrinut zbog izvještaja o kršenju prava radnika na naknadu za rad i redovno plaćanje doprinosa za socijalno i zdravstveno osiguranje u privatnom sektoru, kao i zbog prakse nepretvaranja ugovora na određeno vrijeme u ugovore na neodređeno vrijeme, kako je predviđeno Zakonom o radu. Takođe izražava zabrinutost zbog nedovoljnih kapaciteta Uprave za inspekcijske poslove, uključujući inspekciju rada, da reguliše neformalnu ekonomiju, sankcioniše poslodavca koji krši odredbe Zakona o radu i da spriječi povrede na radu i bolesti (članovi 6. i 7.).

Komitet poziva države članice da preduzmu efikasne mjere kako bi osigurale da privatne kompanije poštuju svoje obaveze u pogledu garantovanja prava radnika na naknadu i redovno plaćanje njihovih socijalnih i zdravstvenih doprinosa, kao i prava na ugovor o radu na neodređeno vrijeme, kako je utvrđeno Zakonom o radu.

Zakon o radu primjenjuje se na zaposlene koji rade na teritoriji Crne Gore kod domaćeg ili stranog pravnog ili fizičkog lica, kao i na zaposlene koji su upućeni na rad u inostranstvo od strane poslodavca sa sjedištem u Crnoj Gori, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Ovaj zakon primjenjuje se i na zaposlene u državnim organima, organima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave i javnim službama, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Ovaj zakon primjenjuje se i na zaposlene strance koji rade kod poslodavca na teritoriji Crne Gore, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Ovaj zakon primjenjuje se i na fizička lica koja obavljaju privrednu djelatnost radi ostvarivanja profita, a tu djelatnost ne obavljaju u ime drugog lica. Zakon o radu propisuje da zaposleni ima pravo na zaradu koja se utvrđuje u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Zarada i naknada zarade isplaćuju se na tekući račun zaposlenog, u rokovima utvrđenim kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a najmanje jednom mjesečno. Prilikom isplate zarade i naknade zarade, poslodavac je dužan zaposlenom uručiti i obračun zarade. Poslodavac koji nije mogao

isplatiti zaradu i naknadu zarade na dan dospijeca ili ih ne isplati u cijelosti, dužan je, do kraja mjeseca u kojem dospijeva isplata plate, zaposlenom predati obračun zarade koju je bio dužan isplatiti koja ima snagu izvršne isprave. Pravno lice će se kazniti novčanom kaznom od 2.000 do 20.000 € ako zaposlenom ne isplati zaradu jednom mjesečno, kao i u slučaju da nije bilo u mogućnosti isplatiti zaradu i naknadu zarade ili ih nije moglo isplatiti u cijelosti, a ne preda zaposlenom obračun zarade koju je isplatio ili je bio dužan isplatiti. Kada je u pitanju zasnivanje radnog odnosa na neodređeno vrijeme, Zakon o radu propisuje da se ugovor o radu zaključuje na neodređeno vrijeme i da obavezuje ugovorne strane dok ga jedna od njih ne otkaže ili dok ne prestane važiti na drugi način određen ovim Zakonom. Ako ugovorom o radu nije određen period na koji je zaključen, smatra se da je zaključen na neodređeno vrijeme. Ugovor o radu se izuzetno može zaključiti na određeno vrijeme, čiji je prestanak unaprijed određen rokom, obavljanjem određenog posla ili nastupom određenog događaja. Poslodavac ne može zaključiti jedan ili više ugovora o radu na određeno vrijeme sa istim zaposlenim ako je njihovo trajanje, neprekidno ili povremeno, duže od 24 mjeseca. Takođe, ako zaposleni nastavi raditi kod poslodavca nakon isteka perioda na koji je zaključio ugovor o radu, smatra se da je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme. Pored toga, odredbom člana 31. Zakona o radu propisano je da ugovor o radu sadrži, između ostalog, vrijeme na koje se zaključuje ugovor o radu (na neodređeno ili određeno vrijeme), kao i trajanje ugovora o radu na određeno vrijeme i osnov za zaključenje ugovora o radu na određeno vrijeme. Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 do 20.000 € kazniće se pravno lice ako ne zaključi ugovor o radu u skladu sa članom 31. ovog zakona. Odredbom člana 33. Zakona o radu propisana je obaveza poslodavca da prijavi zaposlenog na obavezno socijalno osiguranje (zdravstveno, penzijsko, invalidsko i osiguranje za slučaj nezaposlenosti) u skladu sa zakonom, na dan početka rada, i da podnese prijavu nadležnom organu u roku od osam dana od dana početka rada. U slučaju nepoštovanja ove odredbe, pravno lice će se kazniti novčanom kaznom u iznosu od 2.000 do 20.000 €. Poslodavac je dužan da kopiju prijave zaposlenom na obavezno socijalno osiguranje dostavi zaposlenom najkasnije u roku od pet dana od dana izdavanja od strane nadležnog organa.

Kada su u pitanju doprinosi za socijalno osiguranje, izmjenama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ukinuti su doprinosi za zdravstveno osiguranje na teret zaposlenog i poslodavca. Takođe, došlo je do promjene stopa doprinosa, što podrazumijeva smanjenje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje usvajanjem izmjena Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Konkretno, doprinos za penzijsko osiguranje na teret zaposlenog smanjen je sa 15% na 10%, a doprinos za penzijsko osiguranje na teret poslodavca sa 5,5% na 0%. Planiranom reformom smanjeno je poresko opterećenje rada za poslodavce smanjenjem doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje na teret zaposlenog i poslodavca, sa ukupno 20,5% na 10%. Jedan od rezultata ove reforme je očekivano smanjenje neformalnog zapošljavanja, odnosno isplata dijela

"zarade na ruke". Naime, procjenjuje se da će zbog značajnog smanjenja poreskog opterećenja ili troškova na plate, dio poslodavaca prevesti i neformalno zaposlene i dio plate koji je bio u "sivoj zoni" u formalni rad.

Država potpisnica treba da poveća resurse i kapacitete Uprave za inspekcijske poslove, uključujući inspekciju rada, kako bi regulisale neformalnu ekonomiju i efikasno osigurale pravedne i zadovoljavajuće uslove na radu kroz primjenu preventivnih i kaznenih mjera.

Vlada Crne Gore je sprovela reformu inspekcijskog sistema, na način da je rasformirala Upravu za inspekcijske poslove (kojoj je pripadala i inspekcija rada) i inspekcije stavila u okvire nadležnih ministarstava, od 01.10.2024. godine. Inspekcija rada sada se nalazi u sastavu Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga. Trenutno je zaposleno 26 inspektora. U toku su aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta inspekcije kako u okviru inspekcije rada tako i inspekcije zaštite i zdravlja na radu. U decembru 2025. godine usvojen je Akcioni plan za jačanje kapaciteta inspekcije rada za period 2025-2027. godine.

15. Sindikalna prava

Komitet izražava zabrinutost zbog izvještaja o diskriminatornim djelima od strane predstavnika antisindikata. Postoji i zabrinutost zbog ograničavanja prava na štrajk za zaposlenike u javnom sektoru koji ne pružaju "esencijalne usluge" ili usluge koje bi ugrozile život, ličnu sigurnost ili zdravlje cijelog ili dijela stanovništva (Član 8).

Komitet poziva države članice da osiguraju da radnici i u privatnom i u javnom sektoru uživaju svoje pravo na slobodno osnivanje sindikata i pridruživanje njima. Uzimajući u obzir prijedlog Zakona o štrajku iz 2013. godine, Komitet preporučuje da države članice osiguraju da zaposleni u javnom sektoru koji ne pružaju osnovne usluge imaju pravo na štrajk u skladu s članom 8. Pakta i Konvencijom MOR-a br. 87. Sloboda udruživanja i zaštita prava na organiziranje (1948).

U skladu sa strateškim opredjeljenjima i potrebom daljeg unapređenja zakonodavnog okvira u oblasti radnih i sindikalnih prava, osnovan je Direktorat za socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje u cilju jačanja socijalnog dijaloga, poštujući princip tripartitnog pregovaranja i donošenje odluka zasnovanih na konstruktivnom dijalogu. U bliskoj saradnji sa socijalnim partnerima i međunarodnim organizacijama, a u cilju obezbjeđivanja najboljih rješenja koja doprinose unapređenju sindikalnih prava i kolektivnog pregovaranja u Crnoj Gori pripremljen je tekst novog Zakona o štrajku, kojim se obezbjeđuje ravnoteža između prava svakog zaposlenog na štrajk i zaštite osnovnih interesa društva. Predlogom zakona, za razliku od trenutno važećeg, koji je u ovom dijelu bio restriktivan razlikuju se djelatnosti od javnog interesa i djelatnosti od vitalnog značaja. Postojeća zakonska rješenja su u praksi dovodila do ograničenja prava na štrajk. Jasnim definisanjem djelatnosti od javnog interesa i vitalnog značaja,

osigurava se pravo svakog zaposlenog na zaštitu ekonomskih i socijalnih interesa, sa jedne strane, a sa druge strane nova zakonska rješenja garantuju da ključne društvene funkcije i bezbjednost građana neće biti ugroženi. Dakle, Predlog Zakona o štrajku ima za cilj prevazilaženje dosadašnjih problema u praksi koji su se ogledali u restriktivnosti u ostvarivanju ovog prava i to kako restriktivnosti u pogledu isključenja nekih kategorija iz ostvarivanja prava na štrajk, tako i u pogledu uslova za organizovanje štrajka. Predlog Zakona o štrajku je sačinjen uz podršku MOR-a.

Kada je u pitanju sindikalno organizovanje, treba istaći da je u toku donošenje novog teksta Zakona o reprezentativnosti sindikata i poslodavačkih udruženja važno je napomenuti, da novim tekstom predloga Zakona o reprezentativnosti sindikata i poslodavačkih udruženja, koji treba da riješi probleme u praksi primjene Zakona o reprezentativnosti sindikata koji su se odnosili na postupak sprovođenja utvrđivanja reprezentativnosti na nivou poslodavca, odnosno situacije kada poslodavci odbijaju da donesu rješenje o reprezentativnosti. Novim predlogom teksta zakona predviđeno je da se ove situacije prevazilaze na način, što će se stvoriti mehanizmi da i u tom slučaju sindikalna organizacija, u propisanom postupku, stiče status reprezentativne. U Crnoj Gori je registrovano 1986 sindikalnih organizacija, od kojih je njih 619 steklo status reprezentativnih.

16. Socijalno osiguranje

Iako pozdravlja usvajanje Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u maju 2013. godine, Komitet je zabrinut zbog nedostatka kapaciteta državnih institucija da efikasno provode zakon. Takođe sa zabrinutošću primjećuje da socijalne beneficije, uključujući i za nezaposlene, starije osobe i osobe s invaliditetom, nisu adekvatne da osiguraju adekvatan životni standard za zainteresovane osobe i njihove porodice (Član 9).

Komitet poziva države članice da:

(a) Osigurati efikasnu primjenu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u praksi, uključujući povećanje kapaciteta i koordinaciju između državnih institucija;

Socijalna i dječja zaštita kada su u pitanju materijalna davanja primjenjuje se kroz primjenu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Zakona o upravnom postupku, na efikasan i pravovremen način. To je omogućeno implementacijom Informacionog sistema socijalne zaštite 2015. godine, što je značajno olakšalo proces ostvarivanja prava. Naime, ovaj sistem je povezan sa devet informacionih sistema drugih institucija i organa, što omogućava dobijanje podataka po službenoj dužnosti o prihodima, imovini i drugim statusima koji utiču na korištenje prava.

(b) Povećati beneficije socijalne pomoći, uzimajući u obzir Opšti komentar Komiteta br. 19 (2007) o pravu na socijalno osiguranje, kako bi se osiguralo da svi pojedinci i porodice u državama strankama, uključujući nezaposlene, starije osobe i osobe s invaliditetom, uživaju odgovarajući životni standard;

U skladu sa zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti visina prava na materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, usklađuju se sa kretanjem troškova života i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore na osnovu statističkih podataka za prethodno polugodište u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada (1. januara i 1. jula tekuće god.) sa polovinom procenta rasta troškova života i polovinom procenta rasta plata zaposlenih u Crnoj Gori iz prethodnog polugodišta. Posljednje usklađivanje izvršeno je u skladu sa Odlukom o usklađivanju visine osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje i visine materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Službeni list Crne Gore“, br. 080/24 od 16.08.2024. godine).

Materijalne beneficije iz socijalne zaštite:

- a) Iznos materijalnog obezbjeđenja za pojedinca, odnosno porodicu koja nema prihode, iznosi mjesečno, za: pojedinca 89,84 eura, porodicu sa jednim članom 89,84 eura, porodicu sa dva člana 107,89 eura, porodicu sa tri člana 129,52 eura, porodicu sa četiri člana 152,88 eura, porodicu sa pet ili više članova 170,82 eura, lice koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja 170,82 eura.
- b) Broj korisnika prava na materijalno obezbjeđenje je oko 5.190 porodica sa oko 17.500 pojedinaca, za koje se mjesečno izdvaja oko 685.000 eura.

Materijalna sigurnost je jedina materijalna korist iz socijalne zaštite koja se ostvaruje na osnovu prihoda i imovine pojedinca, odnosno članova porodice. Ona je ujedno i osnova da pojedinac, odnosno porodica, ostvaruje i druga prava kako na državnom tako i na lokalnom nivou, kao što su, između ostalog: uvećani dodatak za djecu, ljetni i zimski odmori djece, boravak u predškolskim ustanovama, jednokratna novčana pomoć, subvencija mjesečnih računa za električnu energiju, subvencije za određene komunalne usluge, rješavanje stambenih pitanja itd.

- b) iznos lične invalidnine iznosi 303,90 eura mjesečno;
- c) iznos lične invalidnine za lice koje nije korisnik prava na dodatak za njegu i pomoć u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti iznosi 192,44 eura mjesečno;
- h) iznos dodatka za njegu i pomoć iznosi 89,16 eura mjesečno;

c) iznos troškova sahrane je 445,90 eura;

d) iznos naknade roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu iznosi 263,31 eura mjesečno;

Iznos materijalnih davanja od zaštite djece:

a) iznos naknade za novorođeno dijete iznosi: za prvorodeno dijete 1000 eura, za drugorođeno dijete 1500 eura, za trećerodeno dijete 2000 eura, za četvrtorođeno i svako sljedeće dijete 2500 eura;

b) Iznos naknade za novorođeno dijete za korisnika materijalnog obezbjeđenja iznosi: za prvorodeno dijete 1100 eura, za drugorođeno dijete 1600 eura, za trećerodeno dijete 2100 eura, za četvrtorođeno i svako naredno dijete 2600 eura;

c) iznos dodatka za djecu je mjesečno, za dijete: do 18 godina 30,00 eura, korisnik materijalnog obezbjeđenja 56,98 eura, čiji je roditelj, usvojitelj, staratelj, hranitelj, kao korisnik materijalnog obezbjeđenja zasnovao radni odnos na osnovu sporazuma o aktivnom prevazilaženju nepovoljne socijalne situacije 56,98 eura, korisnik dodatka za njegu i pomoć 67,33 eura, korisnik lične invalidnine 77,70 eura, bez roditeljskog staranja 77,70 eura;

h) Iznos naknade po osnovu rođenja djeteta za lice koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i redovnog je studenta iznosi 107,82 eura mjesečno

(c) U sljedećem periodičnom izvještaju dostaviti informacije o obimu socijalnog osiguranja, razvrstane, između ostalog, po polu, urbanom/seoskom stanovništvu, statusu prebivališta i nacionalnom ili etničkom porijeklu.

U nadležnosti Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje su statistička istraživanja koja se odnose na godišnji izvještaj o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, i Izvještaj o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Pomoću ovih izvještaja, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje prati kretanje broja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po sljedećim parametrima: *vrsta prava, države, opštine, pol, staž, starosne grupe, visina prihoda* itd.

U saradnji sa Zavodom za statistiku i drugim proizvođačima zvanične statistike, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje aktivno učestvuje u poboljšanju ukupnog kvaliteta zvanične statistike u statističkom sistemu Crne Gore, kao i usklađenosti sa principima zvanične statistike i Kodeksom prakse evropske statistike. U tom smislu, formiran je Stručni tim Statističkog sistema Crne Gore, u kojem Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje ima predstavnika.

Tabelarni pregled o broju penzionera prema starosnim grupama i polu u decembru 2024. godine dat je u Aneksu 2. U 2024. godini najveći broj korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, i muškog i ženskog pola, zabilježen je u starosnoj grupi od 65-69 godina, od čega je 15.218 muškaraca i 11.452 žene. Blagi pad broja korisnika zabilježen je u starosnoj grupi od 70-74 godine, odnosno 14.306 muškaraca i 10.222 žene. U starosnoj grupi do 24 godine bilježi se samo 11, od čega 8 muškaraca i 3 žene. Ukupan broj muškaraca ovih prava u decembru 2024. godine iznosio je 57.495, a ženskih 38.703. Dakle, udio broja muškaraca u ukupnom broju korisnika (starosne i invalidske penzije) u posljednjem mjesecu prethodne godine iznosio je 59,77%, dok je udio broja ženskih korisnika iznosio 40,23%.

Kretanje broja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u Crnoj Gori, po mjestu prebivališta ili opštini u kojoj žive, tokom 2024. godine dat je u Aneksu 2. Ukupan broj korisnika na teritoriji Crne Gore, bez obzira na godine, pol i/ili opštinu, u 2024. godini iznosio je 120.134, što je za 4.549 korisnika manje u odnosu na prethodnu godinu. Prema podacima, najveći broj korisnika je starosna penzija, zatim porodične i invalidske penzije. Što se tiče ostalih prava, najveći broj korisnika ostvaruje prava po osnovu tjelesnog oštećenja, a najmanji po osnovu dodatka na spomenobilježje. Najveći broj korisnika, bez obzira na vrstu penzije i drugih prava, zabilježen je, kao i uvijek, u Podgorici, gdje je ukupan broj korisnika u 2024. godini iznosio 32.312. Što se tiče južne regije Crne Gore, prethodne godine najveći broj korisnika zabilježen je u Baru i iznosio je 8.091, a u sjevernoj regiji u Bijelom Polju - 7.785 korisnika. Napomena: PIO fond ne uzima gradsko/seosko stanovništvo kao kriterijum već samo opštinu.

Kada je u pitanju pravo za vrijeme nezaposlenosti isto je propisano Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravma za vrijeme nezaposlenosti. Osiguranjem od nezaposlenosti nezaposlenom licu se obezbjeđuje pravo na novčanu naknadu. Novčana naknada iznosi 120% od obračunske vrijednosti koeficijenta, utvrđene zakonom i drugim propisom. Na iznos novčane naknade obračunava se doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa posebnim zakonom. Tabelarni prikaz u Aneksu 2.

17. Nasilje u porodici

Iako pozdravlja usvajanje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i izmjene Krivičnog zakona radi poboljšanja mjera zaštite žrtava nasilja u porodici, Komitet je i dalje zabrinut zbog nedostatka efikasne primjene u praksi i nedostatka pristupa pravdi za žrtve. Takođe žali zbog nedostatka mehanizama za prikupljanje podataka za analizu trendova i praćenje napretka (Član 10).

Komitet poziva države članice da:

(a) Preduzeti efikasne mjere za borbu protiv nasilja i osigurati da se relevantni zakoni koji zabranjuju nasilje u porodici i garantuju zaštitne mjere za žrtve efikasno primjenjuju u praksi.

Strateški okvir kojim se definišu ciljevi u ovoj oblasti su: Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite, Strategija deinstitucionalizacije i Strategija prevencije i zaštite djece od nasilja. Sve ove strategije posebnu pažnju posvećuju žrtvama rodno zasnovanog nasilja, osobama s invaliditetom, starijim osobama i najranjivijim kategorijama stanovništva. Stoga smo se obavezali da ćemo sve centre za socijalni rad prilagoditi osobama s invaliditetom, ne samo fizički već i u pružanju potrebnih informacija, nabavci vozila za skloništa koja su prilagođena osobama s invaliditetom, povećanju finansijskih sredstava za usluge socijalne i dječje zaštite, uspostavljanju dodatnog skloništa na sjeveru Crne Gore, uspostavljanju skloništa za LGBTIQ žrtve nasilja, razvoju integrisanih usluga, a posebno je važno istaći zapošljavanje 20 novih voditelja slučajeva u centrima za socijalni rad samo u 2025. godini i razvoj usluga za žrtve rodno zasnovanog nasilja i trgovine ljudima nakon napuštanja skloništa. Pokrenut ćemo pomoć u pronalaženju zaposlenja, kao i razviti posebne programe za zapošljavanje žena žrtava nasilja. Takođe, žrtve će moći ostvariti pravo na psihološko savjetovanje, terapiju, pomoć u kući itd.

U Crnoj Gori trenutno postoji sedam prihvatilišta – skloništa za žrtve nasilja u porodici. Ukupni smještajni kapacitet je 83 smještajne jedinice što je za 21 više od standarda koji je potreban u skladu sa Istanbulskom konvencijom.

(b) Odmah istražiti, krivično goniti i kazniti sva djela nasilja u porodici i pružiti efikasan tretman žrtvama ;

Borba protiv nasilja u porodici zahtijeva efikasne mjere i dosljednu primjenu zakona kako bi se osigurala zaštita žrtava i sankcionisali počinioci. Ovo se između ostalog odnosi i na postupanje policije u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku, Krivičnim zakonikom, Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja. Praksa Uprave policije je da po prijavama nasilja reaguje neodložno i u najkraćem roku koji joj kadrovske i materijalno tehničke mogućnosti dozvole, poštujući na taj način princip hitnosti u predmetima nasilja u porodici. Važno je istaći da je broj pritužbi na rad policijskih službenika u slučajevima nasilja u porodici sveden na nivo incidenta. Policija djeluje odmah nakon prijave nasilja i, kako bi adekvatno zaštitila žrtvu pri prvom kontaktu, informiše je o njenim pravima (na povjerljivu osobu, ljekarski pregled, smještaj na sigurnoj lokaciji, besplatnu pravnu pomoć, pravo da bude informisana o svim fazama postupka), te vrši procjenu rizika u svakom konkretnom slučaju, na osnovu koje preduzima dalje radnje.

Jedan od preventivnih mehanizama za sprečavanje nastavka ili ponavljanja nasilja je mogućnost da policija u prekršajnom postupku predloži izricanje zaštitnih mjera i adekvatno praćenje izrečenih zaštitnih mjera, kroz izradu i dosljednu primjenu Plana za praćenje izrečenih zaštitnih mjera.

Plan uključuje omogućavanje kontakta sa policijskim službenikom koji je kontinuirano dostupan žrtvi nasilja u porodici, redovne posjete mjestu prebivališta žrtve i počinioca.

S tim u vezi, službenici Uprave policije su u 2024. godini predložili prekršajnim sudovima izricanje ukupno **444** zaštitne mjere, a pratili su ukupno **369** izrečene zaštitne mjere na osnovu odluka prekršajnih sudova, u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici. Uprava policije u saradnji s međunarodnim organizacijama i predstavnicima civilnog sektora, sprovodi redovne edukacije, obuke i osposobljavanja policijskih službenika, a koje se odnose na rodno zasnovano nasilje, razumijevanje uzroka i posljedica nasilja, traume koju nasilje uzrokuje kod žrtve i osoba iz njenog najbližeg okruženja, te potrebe za posebnom osjetljivošću za vođenje razgovora sa žrtvom. Usljed nedostatka osoblja i fluktuacije policijskih službenika, Uprava policije kontinuirano, planski i strateški radi na jačanju svojih kapaciteta, u smislu obuke i profesionalizacije policijskih službenika za rad na suzbijanju slučajeva rodno zasnovanog i nasilja u porodici.

Uputstvom za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici uveden je potpuno novi, neposredan model postupanja tužilaca.

Umjesto ranije prakse posrednog postupanja preko policije, sada su državni tužioci direktno uključeni od prvog momenta – upoznaju se sa žrtvom, svjedocima i dokazima, lično vrše uviđaje i procjenjuju rizik od ponavljanja nasilja, a takođe postupaju i pred sudovima za prekršaje čime se obezbjeđuje cjelovit institucionalni odgovor. Kao rezultat ovog pristupa po prvi put imamo izjavljene žalbe na odluke prekršajnih sudova.

U toku cijele 2025. godine formirano je ukupno 1877 predmeta za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici.

U toku cijele 2024. godine prijavljeno je ukupno 977 lica za ovo krivično djelo, dok je u periodu od donošenja Uputstva (11. 10. 2024.) do 31. 12. 2024. godine, formirano ukupno 420 predmeta.

U 2023. godini primljeno je ukupno prijava protiv 466 lica za krivično djelo iz člana 220 KZCG (nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici).

Navedeni podaci su jasan pokazatelj da je zabilježeno značajno povećanje broja predmeta u kojima je postupalo tužilaštvo.

(c) Uspostaviti sveobuhvatan mehanizam za prikupljanje podataka o nasilju nad ženama, uključujući nasilje u porodici, razvrstanih po polu, dobi, odnosu žrtva-počinilac, te provesti detaljnu analizu podataka i koristiti ih za ciljne politike i strategije za borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama.

U skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima, član 64. policija vodi evidencije o krivičnim djelima i počiniocima krivičnih djela, podnesenim krivičnim prijavama, žrtvama krivičnih djela, svjedocima i oštećenima, kao i zahtjevima za pokretanje prekršajnog postupka i počiniocima prekršaja

, u kom smislu su dostupni i podaci o nasilju u porodici i krivičnim djelima protiv polne slobode. Pored toga, radi sagledavanja i analize stanja u oblasti kriminala, policija sastavlja mjesečne i godišnje izvještaje o radu u svim oblastima nadležnosti, u okviru kojih su dostupni podaci o broju i polu žrtava. policija ne vodi evidencije prema fenomenu nasilja zasnovanog na polu, već prema vrsti počinjenih krivičnih djela.

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici ratifikovana je 2013.godine ali je stupila na snagu 1.avgusta 2014.godine.U Ministarstvu nadležnom za poslove socijalne zaštite, kao i centrima za socijalni rad, više godina koristi se Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS) - E - Socijala. U okviru usluga koje pružaju centri, razvijen je poseban modul za nasilje u porodici, preko kojeg centri procesuiraju sve prijave nasilja u porodici, bez obzira da li je nasilje prijavljeno u centru za socijalni rad ili u Upravi policije. Na taj način je uspostavljena jedinstvena baza prijava nasilja. Međutim, analizom same baze podataka vidimo da nedostaju neki podaci, prvenstveno vezani za pol, statističkim podacima o ženama iz ruralnih sredina, Romkinjama i Egipćankama. Takođe, u cilju pružanja adekvatne usluge žrtvama nasilja, neophodno je kroz bazu podataka prepoznati licencirane pružaoce usluga skloništa, SOS telefona i savjetovanja. U toku je nadogradnja komplet e - socijale, a samim tim i pomenute baze. Od 1.oktobra 2025.godine donijeta je naredba da svi CB i CSR prijavljuju nasilje kroz Jedinstvenu bazu podataka.

18. Trgovina ljudima

Konstatujući mjere poduzete u borbi protiv trgovine ljudima, uključujući imenovanje novog Nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima u septembru 2013. godine, Komitet je i dalje zabrinut zbog malog broja tužbi i blagih kazni izrečenih trgovcima ljudima, ograničenih kapaciteta agencija za provođenje zakona da identifikuju žrtve trgovine ljudima i nedostatka zaštite i odštete koja se nudi žrtvama (Član 10).

Komitet preporučuje državama članicama da:

(a) Preduzeti daljnje mjere kako bi se osigurala zaštita žrtava i efikasna istraga i krivično gonjenje trgovaca ljudima, uključujući adekvatnu obuku službenika za provođenje zakona i članova pravosuđa;

U Crnoj Gori je uspostavljen sistem koji obuhvata faze, od identifikacije žrtava do njihove reintegracije u društvo, uz efikasnu saradnju između državnih organa i organizacija civilnog društva.

Kada je u pitanju zakonodavni okvir, Krivični zakonik Crne Gore, član 444, kriminalizuje trgovinu ljudima. U prethodnom periodu vršene su izmjene i dopune kako bi se zakon uskladio s međunarodnim standardima, s naglaskom na ljudska prava i zaštitu žrtava. Najnovije promjene iz decembra 2023. godine uključuju: usklađivanje koncepta "dijete" s Konvencijom UN-a o pravima djeteta (osoba mlađa od 18 godina), dodavanje otmice kao

načina izvršenja ovog krivičnog djela, uvođenje teže kazne ako kao posljedica djela nastane teška tjelesna povreda djeteta, kao i uvođenje nekažnjivosti za žrtve prisiljene da učestvuju u krivičnim djelima.

Kada je u pitanju strateški okvir, krovni dokument za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori je Strategija za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024, koju je usvojila Vlada. Strategija utvrđuje smjernice u prevenciji, zaštiti žrtava, krivičnom gonjenju i međunarodnoj saradnji, s posebnim fokusom na žrtve, posebno žene i djecu, koji su najranjiviji. Strategija je rodno specifična, pruža adekvatnu zaštitu i reintegraciju žrtvama, a istovremeno efikasno krivično goni počinioc.

Od usvajanja Strategije, usvojeno je šest akcionih planova za period od 2019. do 2024. godine. Kako je Strategija usvojena krajem 2024. godine, izvršena je evaluacija njene implementacije u oblastima prevencije, zaštite žrtava, krivičnog gonjenja i međunarodne saradnje kako bi se identifikovali izazovi i postavili temelji za buduće aktivnosti. Na osnovu evaluacije, započet je rad na novoj Strategiji za period 2025-2028, zajedno sa Akcionim planom za 2025. godinu.

S tim u vezi, Vlada Crne Gore, je na sjednici održanoj 18. decembra 2025. usvojila novu Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2025-2028. godine, sa pratećim Akcionim planom za 2025.g. Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima za period 2025-2028. godine definišu se su ciljevi, načela i pravci u borbi protiv trgovine ljudima i uvtrđuju mjere za unaprijeđenje efikasnosti uspostavljenog sistema za borbu protiv trgovine ljudima/djecom u javnom, privatnom i civilnom sektoru. Strategija težište stavlja na četiri ključne strateške oblasti: Prevencija trgovine ljudima; Zaštita žrtava trgovine ljudima; Krivično gonjenje i odgovor krivično-pravnog sistema; Partnerstvo, koordinacija i međunarodna saradnja.

Strategija za borbu protiv trgovine ljudima za period 2025-2028. godine uvodi niz novina u cilju unaprjeđenja cjelokupnog nacionalnog odgovora na fenomen trgovine ljudima. Takođe, Strategija prepoznaje važnost rodne ravnopravnosti i veze između rodno-zasnovanog nasilja i trgovine ljudima u razvoju svojih intervencija. Osim toga, objezbijeđena je usklađenost sa svim relevantnim međunarodnim standardima u ovoj oblasti, uključujući međunarodne konvencije koje uređuju ovu oblast, kao i pravnu tekovinu Evropske unije. Posebno, prepoznati su novi izazovi i trendovi u ovoj oblasti, shodno kojima će se kreirati aktivnosti, posebno u svjetlu upotrebe tehnologija u cilju izvršenja KD trgovine ljudima, jačanje saradnje sa privatnim sektorom u cilju suzbijanja konkretno radne eksploatacije u rizičnim sektorima, jačanje mehanizama za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima kroz unaprijeđenje odgovora na lokalnom nivou, jačanje mehanizama koordinacije u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, jačanje kapaciteta sistema zaštite žrtava, kao i nastavak usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske unije u ovoj oblasti..

U operativnom djelu, radi poboljšanja rezultata u istrazi i krivičnom gonjenju slučajeva trgovine ljudima, Vrhovni državni tužilac i direktor Uprave policije formirali su 17. aprila 2024. godine Operativni tim za borbu protiv trgovine ljudima. Odlukom Vrhovnog državnog tužioca i ministra unutrašnjih poslova, nadležnosti tima proširene su na borbu protiv ilegalnog prelaska granice i krijumčarenja ljudi. Tim čine predstavnici Državnog tužilaštva, Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije.

Takođe, sistem identifikacije žrtava trgovine ljudima unaprijeđen je 2019. godine formiranjem Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima, koji svoj rad zasniva na sprovođenju određenih operativnih procedura, u skladu sa Nacionalnim planom za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima koji je usvojila Vlada. Predloženi model predviđa da se status žrtve može dobiti i na osnovu ugrožavanja ljudskih prava, a ne samo ako su žrtve predmet krivičnog djela trgovine ljudima.

Kada je u pitanju regionalna saradnja, Crna Gora je ojačala bilateralnu saradnju sa zemljama u regionu u oblasti prevencije, identifikacije žrtava trgovine ljudima i krivičnog gonjenja počinitelja potpisivanjem protokola sa Albanijom (2017), Kosovom (2017), Sjevernom Makedonijom (2018) i Slovenijom (2021). Protokoli regulišu pitanja identifikacije žrtava, posebno u građevinskoj i turističkoj sezoni, saradnju u krivičnim postupcima i dobrovoljni povratak žrtava, sa posebnim naglaskom na djecu žrtve.

Kada su u pitanju obuke, kontinuirano se sprovode obuke s ciljem jačanja kapaciteta relevantnih stručnjaka u vezi s različitim aspektima fenomena trgovine ljudima, s posebnim fokusom na zaštitu i osiguranje adekvatne identifikacije, s posebnim naglaskom na postupanje s ranjivim kategorijama. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu je u kontinuitetu sprovodio obuke na temu borba protiv trgovina ljudima namijenjenih nosiocima pravosudne funkcije-sudijama i državnim tužiocima. Takođe, uz podršku međunarodnih partnera kao što su IOM, Misija OEBS-a u Crnoj Gori, Kancelarija UN za borbu protiv droge i kriminala (UNODC), itd. organizovan je niz obuka za različite kategorije profesionalaca sa ciljem unaprjeđenja kapaciteta na identifikaciji potencijalnih i žrtava trgovine ljudima, reintegraciju i zaštitu ranjivih grupa, sa posebnim fokusom na djecu, kao i u cilju jačanja kapaciteta predstavnika pravosuđa.

U 2025. godini u Državnom tužilaštvu po prvi put je sprovedena sveobuhvatna procjena potreba za obukama, s ciljem identifikovanja ključnih stručnih, tehničkih i interpersonalnih kompetencija neophodnih za efikasan i kvalitetan rad zaposlenih. Analiza je obuhvatila sve teme relevantne za rad tužilaštva, uključujući i specijalizovane obuke za postupanje u predmetima trgovine ljudima, s ciljem jačanja stručnih kapaciteta i unaprjeđenja efikasnosti rada.

(b)Prikupljanje podataka o žrtvama, počiniocima, istragama i sankcijama u vezi s trgovinom ljudima, uključujući sankcije u vezi s policijskim službenicima uključenim u trgovinu ljudima;

U cilju kvalitetne procjene stanja kriminala u oblasti trgovine ljudima, Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova prima kvartalne izvještaje od ovlaštenih lica iz Uprave policije, Vrhovnog državnog tužilaštva i Vrhovnog suda, koji prate statistiku o trgovini ljudima u okviru svoje institucije. Podaci se objedinjuju kako bi se kreirala jedinstvena statistika o trgovini ljudima u Crnoj Gori, uključujući informacije o počiniocima, žrtvama u cijelom krivičnom procesu.

Statistika Krivično gonjenje i izricanje kazni KD trgovina ljudima	2019. godine	2020. godine	2021. godine	2022. godine	2023. godine	2024. godine	2025. godine
Uprava policije	Dvije krivične prijava protiv 3 lica	8 krivičnih prijava protiv 10 lica	5 krivičnih prijava protiv njega. 6 lica	9 krivičnih prijava protiv 13 lica	16 krivičnih prijava protiv 28 osoba.	16 krivičnih prijava protiv 18 osoba.	25 krivičnih prijava protiv 28 lica
Državno tužilaštvo	2 optužnice protiv 3 lica	4 optužnice protiv 4 lica	4 optužnice protiv 6 lica	5 optužnica protiv 12 lica	7 optužnica protiv 12 osoba	14 optužnica protiv 25 osoba	21 optužnica
Sud	0 0	3 presude protiv 4 lica	2 presude protiv 2 lica	0 0	2 presude protiv 2 osobe	2 presude protiv 3 lica	1 presuda

Broj krivičnih prijava, istraga, podignutih optužnica i presuda po godinama (2019-2024.)

Godina	Krivične prijava	Istrage	Podignute optužnice	Presude
2019	2	0	2	0
2020	8	7	4	3

2021	5	4	4	2
2022	9	6	5	0
2023	16	11	7	2
2024	16	11	14	2
Ukupno	56	39	36	9

U toku 2025. godine u tužilaštvima je evidentirano 50 žrtava trgovine ljudima, od čega 26 muškaraca i to 18 maloljetnih, te 24 žene, i to 18 maloljetnih. Formirano je 27 predmeta protiv 32 fizička i 3 pravna lica, donijeto je 20 naredbi o sprovođenju istrage protiv 23 lica i podignuta je 21 optužnica protiv 25 lica. Donijete su 2 naredbe o pokretanju finansijske istrage protiv 2 lica.

U periodu od 2019. zaključno sa 2024. godinom, od strane Uprave policije podnešeno je ukupno 56 krivičnih prijava za krivično djelo trgovina ljudima što predstavlja značajno povećanje u odnosu na period 2012-2018. kada je podnešeno 5 krivičnih prijava, dok je shodno podacima tužilaštva vođeno je ukupno 39 istraga za krivično djelo trgovine ljudima, i podignute su 36 optužnice, što takođe predstavlja značajno povećanje u poređenju sa 15 istraga sprovedenih u periodu 2012—2018., i podignute 3 optužnice. Finansijske istrage su pokretane paralelno sa krivičnim istragama, pri čemu je Više državno tužilaštvo u Podgorici pokrenulo finansijske istrage u 5 predmeta protiv 11 lica, dok je Specijalno državno tužilaštvo pokrenulo jednu finansijsku istragu protiv 6 lica; primjetno je poboljšanje rada pravosuđa sa izrečenih 9 pravosnažnih presuda, u poređenju sa 5 presuda donesenih u periodu 2012–2018; takođe je došlo do pooštavanja kaznene politike sudova, sa dvije presude na dvije godine zatvora, jednom presudom za dvoje lica sa 15 i 17 godina zatvora, te jednom presudom na 8 godina zatvora, naspram najviše kazne u periodu 2012–2018 koja je iznosila 6 godina i 6 mjeseci (važno je napomenuti da su dvije presude u periodu 2019-2024. godina donijete za krivično djelo trgovine ljudima - nedozvoljeni brak, prvi put od 2013. godine kada je ovaj oblik inkriminacije uveden u Krivični zakonik Crne Gore).

Takođe, Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima sprovodi postupak formalne identifikacije žrtava i vodi posebnu statistiku u vezi sa formalno identifikovanim žrtvama. Podaci po godinama dati su u Aneksu 1.

Pored toga, u toku 2025. godine Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima razmatrao je ukupno 34 predmeta, sa potencijalno 50 žrtava, od čega je formalno identifikovano ukupno 43 žrtve. Od navedenog broja ženskog pola je bila 21 a muškog 22 žrtve. Dominatno prisutan oblik

eksploatacije je prinudno prosjačenje sa ukupno identifikovanih 28 žrtava, zatim radna eksploatacija sa 10, seksualna eksploatacija sa 4 i prinudni brak sa 1 identifikovanom žrtvom, od kojih su 32 žrtve maloljetna lica a 11 žrtava punoljetna.

(c) Pružiti odgovarajuću medicinsku, pravnu i socijalnu pomoć žrtvama trgovine ljudima i osigurati pristup pravnim lijekovima, uključujući odštetu.

Saradnja na zaštiti žrtava zasniva se na Sporazumu o međusobnoj saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, koji je potpisan 2007. godine. Sporazum je nekoliko puta revidiran kako bi se prilagodio trenutnom kontekstu i nadležnostima institucija, a posljednji put je potpisan 27. maja 2024. godine između Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, ministarstava nadžnih za poslove unutrašnjih poslova, prosvjete, nauke i inovacija, zdravlja, rada i socijalnog staranja, javnih ustanova iz oblasti socijalne zaštite i nevladinih organizacija. Cilj ovog Sporazuma je saradnja na prevenciji, edukaciji, otkrivanju počilaca, krivičnom gonjenju počilaca, kao i identifikaciji, zaštiti, integraciji, reintegraciji i rehabilitaciji potencijalnih/žrtava trgovine ljudima, posebno žena i djece, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava.

Zdravstvena zaštita i zdravstvene usluge blagovremeno se pružaju žrtvama trgovine ljudima u svim zdravstvenim ustanovama i nivoima zdravstvene zaštite. Takođe, kontinuirano se održavaju obuke o postupanju sa žrtvama trgovine ljudima od strane zdravstvenih radnika sa teritorije Crne Gore, iz svih zdravstvenih ustanova i svih nivoa zdravstvene zaštite, koje se organizuju u saradnji sa Upravom za ljudske resurse i Ministarstvom unutrašnjih poslova.

Preduzete su mjere za promociju prava žrtava trgovine ljudima kroz sistematsko pružanje informacija osobama koje se smatraju žrtvama i formalno identifikovanim žrtvama. U skladu s ciljevima Nacionalnog strateškog dokumenta, ojačani su kapaciteti advokata za pružanje pravne pomoći žrtvama trgovine ljudima.

Preduzeti su koraci u realizaciji kampanje za podizanje svijesti o besplatnoj pravnoj pomoći za žrtve nasilja zasnovanog na spolu i trgovine ljudima. Na inicijativu Vrhovnog suda Crne Gore i Ministarstva unutrašnjih poslova, uz podršku međunarodnih organizacija, izrađen je informativni materijal na pet jezika (crnogorski, engleski, albanski, farski i ukrajinski). Materijal pruža informacije o pokrivenosti besplatnom pravnom pomoći i kontakt brojeve telefona službi pri osnovnim sudovima.

Sistem zaštite žrtava u Crnoj Gori, koji je u nadležnosti ministarstva za oblast socijalne zaštite, unaprijeđen je uspostavljanjem državnog skloništa za žrtve trgovine djecom u aprilu mjesecu 2024. godine. Takođe, ovo Ministarstvo je u 2024. godini licenciralo sklonište za odrasle, žene žrtve seksualne eksploatacije, kao oblika trgovine ljudima koje vodi NVO.

U skladu sa obavezama iz Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2025 -2028, za 2025. godinu, Uprava za ljudske resurse je, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, a uz finansijsku podršku MO GIZ, izradila i akreditovala Program obuke za sticanje znanja i vještina stručnim radnicama i radnicima centara za socijalni rad za podršku žrtvama trgovine ljudima. Ovaj program je namijenjen zaposlenima u centrima za socijalni rad u Crnoj Gori zaduženim za pružanje adekvatne pomoći žrtvama trgovine ljudima u okviru svojih nadležnosti. Realizovana je obuka stručnih radnica sa teritorije cijele Crne Gore po ovom akreditovanom programu. U obuci je učestvovalo 14 stručnih radnica, (ženskog pola), iz svih centara za socijalni rad u Crnoj Gori, koje će biti angažovane kao članice lokalnih timova za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima.

S obzirom na to da su djeca najčešće žrtve trgovine ljudima u Crnoj Gori, centri za socijalni rad pružaju kontinuiranu pomoć i podršku djeci žrtvama trgovine ljudima, djeci koja su u riziku od maloljetničkog braka, kao i djeci koja su zatečena u prosjačenju.

Centar za socijalni rad, u okviru svoje nadležnosti, pored smještaja djece u odgovarajuća skloništa i ustanove socijalne zaštite djece, podnosi i prekršajne prijave protiv roditelja maloljetnika zatečenih u prosjačenju, zbog sumnje na zanemarivanje djeteta u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.

19. Rani i prisilni brakovi

Komitet je zabrinut zbog činjenice da je praksa ranih i prisilnih brakova i dalje raširena unutar određenih zajednica (Član 10)

Komitet preporučuje da Država članica ojača mjere za borbu protiv prakse ranih i prisilnih brakova, posebno među Romima i Egipćanima, uključujući podizanje svijesti o zabrani ranih i prisilnih brakova i negativnim posljedicama u praksi. Država članica će takođe prikupljati podatke o takvim praksama, razvrstane po, između ostalog, dobi, polu, etničkoj pripadnosti ili nacionalnosti.

Kontinuirano se sprovode mjere za suzbijanje svih oblika trgovine ljudima, uključujući rane i prisilne brakove ili nedozvoljene brakove. Prema podacima Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima, u periodu od 1. januara 2020. do 31. decembra 2025. godine, Tim je za 18 osoba

donio odluke da su žrtve trgovine ljudima u svrhu nedozvoljenog braka - 17 ženskih osoba (1 punoljetna i 16 maloljetnih) i 1 muška osoba (maloljetna).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava aktivno se bavi suzbijanjem dogovorenih i maloljetničkih brakova, posebno među romskom i egipćanskom populacijom i stim u vezi organizovalo je brojne radionice, obuke i seminare, kao i kampanje širom zemlje, s ciljem podizanja svijesti i sprječavanja ovih pojava. Pored toga, kontinuirano se finansiraju nevladine organizacije koje kroz svoje projekte sprovode aktivnosti usmjerene na suzbijanje ugovorenih brakova.

Ekonomska eksploatacija djece

20. Komitet izražava zabrinutost zbog rasprostranjenosti dječjeg rada, uključujući prisilno prosjačenje i neformalni i opasni ulični rad, te zbog činjenice da su takva djeca izložena eksploataciji i trgovini ljudima (Član 10).

Komiteta poziva države članice da intenziviraju napore protiv dječjeg rada, uključujući sistematske i efikasne inspekcije rada, istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje odgovornih, te pružanje rehabilitacije i pomoći žrtvama. Takođe treba provoditi kampanje za podizanje svijesti djece i roditelja o opasnostima dječjeg rada i važnosti obrazovanja, te sistematski prikupljati podatke o procjeni učinaka mjera poduzetih za borbu protiv ekonomske eksploatacije djece.

Protokol o postupanju organa, institucija i organizacija u Crnoj Gori sa djecom uključenom u život i rad na ulici potpisan je 2019. godine, a revidiran je 2021. godine i pruža smjernice za djelovanje svim akterima koji se bave djecom, ali i porodicom, kako bi mogli preduzeti radnje i mjere zaštite djeteta uključenog u život i rad na ulici u skladu sa pravima djeteta. Protokol se odnosi na postupanje svih službenika i drugih stručnjaka koji obavljaju poslove od značaja za zaštitu djece uključene u život i rad na ulici (policija, centri za socijalni rad, druge institucije i pružaoci usluga socijalne zaštite, zdravstvene ustanove, obrazovne ustanove, organizacije itd.). Protokol definiše postupanje nadležnih institucija u cilju poboljšanja dobrobiti djece, stvaranja sigurnih uslova za njihov boravak i rad na ulici i sprječavanja situacija koje ih izlažu opasnosti. Takođe predviđa brz i koordiniran postupak zaštite djece od zlostavljanja i nasilja, kao i pružanje odgovarajuće zaštite i rehabilitacije.

Kada su u pitanju relevantni statistički podaci, u periodu od 1. januara 2020. do 31. decembra 2025. godine, Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima identifikovao je 66 osoba kao žrtve prisilnog prosjačenja, sve maloljetne osobe. Takođe, u ovom periodu, Ministarstvo unutrašnjih poslova/Uprava policije kontinuirano je sprovodilo akciju "Prosjak" u cilju suzbijanja fenomena prosjačenja, te je u skladu s Akcionim planovima

za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima u periodu 2019-2024. godine sprovedeno ukupno 607 akcija , kojom prilikom je podneseno ukupno 423 prekršajne prijave, kao i 13 krivičnih prijava iz člana 444. Krivičnog zakonika.

Takođe, inspekcija rada je prepoznata kao ključna u borbi protiv trgovine ljudima, te je njegov predstavnik član Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima (2019-2024). Akcioni planovi predviđaju sprovođenje zajedničkih kontrola Uprave policije (inspektori za strance) i inspekcijских službi, posebno tokom ljetne turističke sezone, radi identifikovanja i suzbijanja aktivnosti vezanih za radnu eksploataciju i trgovinu ljudima. Inspektori rada takođe vrše nadzor u oblasti suzbijanja ilegalnog rada i radne eksploatacije. Predstavnici Inspekcije rada redovno prolaze obuke radi jačanja kapaciteta u prepoznavanju trgovine ljudima, sa posebnim fokusom na radnu eksploataciju.

U okviru svojih redovnih aktivnosti, u 2023. i 2024. godini, posebno tokom ljetne turističke sezone kada se angažuje veliki broj djece, Inspekcija rada je evidentirala 263 slučaja nezakonitog radnog angažovanja djece, uzrasta od 15 do 18 godina, za koje je izdato 342 prekršajna naloga i podneseno je deset zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Nezakovitosti su se odnosile na rad djece bez sedmičnog odmora dva uzastopna dana, noćni rad, prekovremeni rad, rad bez saglasnosti roditelja, rad bez nalaza nadležnog zdravstvenog organa koji utvrđuje sposobnost maloljetnika za obavljanje poslova za koje se zaključuje ugovor o radu. Inspektori su izricali novčane kazne poslodavcima za utvrđene nepravilnosti i ukazivali na otklanjanje nepravilnosti kako bi se ispunili uslovi za legalan dječiji rad. Djeca su najčešće zatičena na poslovima u ugostiteljskim i komercijalnim objektima (radnici u kuhinjama i restoranima u okviru hotela, prodavači u komercijalnim objektima), tako da Inspekcija rada nije evidentirala slučajeve koji bi se mogli tretirati kao najgori oblik radnog angažovanja djece u bilo kojoj djelatnosti. Napori inspekcije rada u provjeri zakonitosti radnog angažovanja maloljetnika prepoznati su i pohvaljeni Mišljenjem Zaštitnika građana broj 01-594/24 od 9. septembra 2024. godine, u kojem je istaknuto da je inspekcija u protekle dvije godine intenzivirala sprovođenje nadzora nad radnim angažovanjem djece - maloljetnika.

Takođe u cilju unaprjeđenja međuinstitucionalne saradnje u borbi protiv ovog ozbiljnog krivičnog djela dana 17. decembra 2025. godine je u Podgorici potpisan Protokol o saradnji u otkrivanju i istraživanju trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, kao i Smjernice za identifikaciju i rješavanje slučajeva radne eksploatacije.

Protokol je potpisan između Ministarstva unutrašnjih poslova, Vrhovnog državnog tužilaštva i Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, uz podršku Međunarodne organizacije za migracije (UN IOM).

Ova dokumenta predstavljaju važan korak ka unapređenju prevencije, ranog otkrivanja i efikasnijeg procesuiranja slučajeva trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, kao i u jačanju sistema zaštite i upućivanja žrtava. Potpisani Protokol definiše mehanizme saradnje između nadležnih institucija,

uključujući razmjenu informacija, sprovođenje zajedničkih kontrola, koordinaciju aktivnosti u krivičnim i prekršajnim postupcima, kao i unapređenje postupanja u identifikaciji, upućivanju i zaštiti žrtava radne eksploatacije. Smjernice pružaju praktičan okvir za prepoznavanje indikatora radne eksploatacije i postupanje u konkretnim slučajevima, u skladu sa međunarodnim standardima i važećim nacionalnim zakonodavstvom. Aktivnost je realizovana u okviru projekta koji sprovodi međunarodna organizacija IOM „Jačanje napora u suzbijanju trgovine ljudima u Crnoj Gori“ pod pokroviteljstvom Biroa za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona Američke ambasade (INL).

21. Siromaštvo

Komitet je zabrinut zbog rastućeg procenta stanovništva koje živi ispod nacionalne apsolutne granice siromaštva, kao i zbog rasprostranjenosti regionalnih razlika u ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (članovi 2 i 11).

Komitet poziva državu članicu:

a)Intenzivirati napore u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, posebno u Sjevernoj regiji, i osigurati dovoljna sredstva za njihovu provedbu, uzimajući u obzir Deklaraciju Komiteta za siromaštvo iz 2001. godine i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima:

Crna Gora nema konkretno strategiju za borbu protiv siromaštva, ali kroz strateške pravce javnih politika, kreira mjere i aktivnosti za smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti. Počevši od ekonomske politike, politike zapošljavanja, socijalne politike i politike regionalnog razvoja, politike obrazovanja. Strateški okvir ovih politika imaju za cilj „ostvarenje“ pametnog, održivog i inkluzivnog ekonomskog rasta koji će doprinijeti unapređenju kvaliteta života svih njenih građana.

b)Razviti mehanizam procjene kako bi se odgovorilo na uticaj preduzetih mjera i utvrdili svi nedostaci;

Uprava za statistiku Monstat od 2013. godišnje sprovodi istraživanje anketa o prihodima i uslovima života (EU-SILC). Podaci prikupljeni ovim istraživanjem predstavljaju osnovu za izračunavanje indikatora siromaštva i socijalne isključenosti za Crnu Goru. Indikatori se zasnivaju na konceptu relativnog siromaštva, koji uzima u obzir raspoloživi dohodak domaćinstva, broj članova u domaćinstvu (veličinu domaćinstva) i raspodjelu dohotka unutar stanovništva. Anketa EU-SILC je obavezni izvor za praćenje statistike o prihodima, siromaštvu i socijalnoj isključenosti na nivou cijele EU, kako bi se obezbijedili uporedivi podaci za svaku zemlju pojedinačno i na nivou EU u cjelini.

c)Da u svoj sljedeći periodični izvještaj uključe klasifikovane i komparativne podatke i pokazatelje o broju osoba koje žive u siromaštvu, te konkretan napredak postignut u smanjenju siromaštva .

Anketa o dohotku i uslovima života (EU-SILC) je godišnje istraživanje koje Uprava za statistiku redovno sprovodi od 2013. godine. Podaci prikupljeni ovim istraživanjem predstavljaju osnovu za izračun pokazatelja siromaštva i socijalne isključenosti za Crnu Goru. Pokazatelji se temelje na konceptu relativnog siromaštva koji uzima u obzir raspoloživi dohodak domaćinstva, broj članova u domaćinstvu (veličinu domaćinstva) i distribuciju dohotka unutar populacije. EU-SILC istraživanje je, na nivou EU, obavezan izvor za praćenje statistike dohotka, siromaštva i socijalne isključenosti, kako bi se obezbijedili uporedivi podaci za svaku državu odvojeno i na nivou EU kao cjeline.

Stopa rizika od siromaštva u 2024. godini iznosila je 20,0 posto, što je smanjenje od 5,2 procentnih poena u odnosu na 2013. godinu, kada je stopa rizika od siromaštva iznosila 25,2 posto.

Stopa rizika od siromaštva 2013-2024

Godina	Stopa rizika od siromaštva 2013-2024
2013	25,2
2020	22,6
2021	21,2
2022	20,3
2023	20,1
2024	20,0

Izvor: Monstat

22. Stanovanje

Komitet je zabrinut zbog nedostatka dostupnih informacija o broju beskućnika ili osoba koje imaju neadekvatan smještaj, kao i zbog nedostatka skloništa za beskućnike. Pored toga, uzimajući u obzir usvajanje Zakona o socijalnom stanovanju i Projekat za identifikaciju trajnih rješenja za stanovnike Kampa Konik, Komitet je ozbiljno zabrinut što romske zajednice i dalje žive u kampu i drugim neformalnim naseljima u ekološki zagađenim područjima sa lošim uslovima bez pristupa osnovnim komunalnim uslugama, kao što su struja, tekuća voda i kanalizacija (Član 11).

Komitet predlaže državama članicama:

a) Prikupljati podatke o broju beskućnika ili osoba koje nemaju odgovarajući smještaj i periodično procjenjivati učinkovitost stambene politike u tu svrhu;

Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisuje da je beskućnik osoba koja nema adresu stanovanja, boravi u javnim ili drugim mjestima koja nisu namijenjena stanovanju i nema sredstava za zadovoljavanje potreba za stanovanjem, te shodno navedenom centri posjeduju ovlaštenje i kapacitet da pouzdano utvrde status korisnika, te na osnovu toga obezbijede odgovarajuću vrstu pomoći.

Takođe, centri imaju i pristup informacijama o međusektorskom postupanju kada su ova lica u pitanju, i to kroz saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, zdravstvenim sistemom i civilnim sektorom, te se ne može zaključiti da ne postoji sistemsko postupanje i pružanje zaštite ovim licima. Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije kroz Nacionalnu strategiju za demografiju 2027-2037 planira uspostavljanje registra beskućnika, što će omogućiti sistematičnije praćenje i evidenciju ove kategorije korisnika. Pored toga, u elektronski sistem socijalne zaštite uneseni su svi licencirani pružaoci usluga, pa će centri za socijalni rad imati neposredan uvid u njihove kapacitete, što će značajno olakšati koordinaciju i upućivanje ove kategorije korisnika na adekvatnu podršku.

Licencu za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za uslugu smještaja u prihvatilište posjeduje Javna ustanova Dom za starije osobe "Grabovac" Risan, gdje se mogu smjestiti osobe koje se nalaze u stanju takve potrebe. Licencu za pružanje usluga socijalne i dječje zaštite za ovu kategoriju korisnika imaju i: NVO JUVENTAS licenca za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za uslugu skloništa za odrasle i starije osobe koje su beskućnici; Javna ustanova Dom za starije osobe "Grabovac" Risan, -licenca za obavljanje djelatnosti savjetovanja odrasloj i starijoj osobi koja je beskućnik, sa teritorije Crne Gore.

b)Provoditi politiku i poduzeti finansijske mjere za proširenje dostupnosti i kvalitete socijalnog stanovanja za beskućnike i porodice s niskim primanjima;

Centri za socijalni rad i njihove područne jedinice pružaju ovim osobama različite vrste pomoći i podrške, i to: materijalne beneficije (materijalno obezbjeđenje, dodatak za njegu i pomoć, jednokratna novčana pomoć), smještaj u ustanovu, psihosocijalnu podršku.

c)Ubrzati implementaciju projekta za definisanje trajnih rješenja za stanovnike kampa Konik i osigurati da sva raseljena lica imaju pristup adekvatnom i pristupačnom stanovanju, između ostalog, pravnoj sigurnosti stanarine, sigurnoj vodi za piće, odgovarajućim sanitarnim uslovima i električnoj energiji, uključujući poboljšanje uslova postojećih naselja ili izgradnju novih stambenih jedinica.

Raseljena i interno raseljena lica sa prostora bivše Jugoslavije riješila su svoj pravni status u Crnoj Gori, sticanjem statusa stranca sa stalnim ili privremenim boravkom.

Ove osobe imaju pristup zdravstvenoj zaštiti na primarnom i sekundarnom nivou, pristup socijalnoj i dječjoj zaštiti, pristup obrazovanju, zapošljavanju i tržištu rada, i potpuno su ravnopravne sa građanima Crne Gore, osim u pogledu političkog odlučivanja ili prava glasa.

U pogledu obezbjeđivanja održivih trajnih stambenih rješenja, Crna Gora je uspješno implementirala najveći donatorski projekat - Regionalni program stanovanja. Regionalni program stanovanja u Crnoj Gori je započeo 2012. godine i ukupno je nominovano i završeno 8 podprojekata, a korisnici ovog programa su se već uselili u svoje nove domove.

Među realizovanim projektima su: 62 stambene jedinice u Nikšiću, 171 stambena jedinica za stanovnike Kampa Konik u Podgorici, Dom za starije osobe u Pljevljima; 94 stambene jedinice u opštini Berane; Rekonstruisani Vojni kompleks Trebjesa za potrebe Doma za stare u opštini Nikšić; u Herceg Novom su kupljeni stanovi za 36 porodica; Izgrađeno je 28 kuća širom zemlje i 96 apartmana u Vrelu Ribničkom u Podgorici. Zahvaljujući Regionalnom programu stambenog zbrinjavanja, Crna Gora je uspjela zatvoriti pet kolektivnih centara, odnosno neformalnih naselja, u Beranama - Rudeš I i Rudeš II, u Podgorici - Kamp Konik I i II i Vrela Ribnička.

23. Pravo na zdravlje

Komitet je zabrinut zbog izvještaja o lošem kvalitetu usluga javnog zdravstva, prakse neformalnih plaćanja pacijenata medicinskom osoblju, nedovoljnog nadzora nad javnim nabavkama u zdravstvenom sektoru i prepreka s kojima se suočavaju osobe romskog i egipćanskog porijekla koje nemaju regulisan pravni status za efikasan pristup zdravstvenim uslugama. Komitet je takođe zabrinut zbog toga što se osobe kojima nije potrebna hospitalizacija ipak smještaju u psihijatrijske ustanove zbog nedostatka alternative (član 12).

Komitet preporučuje državama članicama:

a) Povećati budžetska izdvajanja za zdravstveni sektor kako bi se poboljšao kvalitet usluga javnog zdravstva i preduzele efikasne mjere protiv korupcije u zdravstvenom sektoru;

Nulta tolerancija prema korupciji bila je i nastaviti će biti apsolutni stav Ministarstva zdravlja, i u ovoj oblasti smo već preduzeli značajne korake koji će unaprijediti borbu protiv korupcije. Fenomen korupcije u zdravstvu je mnogo složeniji jer obuhvata i druge segmente zdravstva, potkopava vladavinu prava i šteti ekonomskom razvoju i modernizaciji zdravstvene zaštite. Do sada nije bilo prijava o sumnji na korupciju u zdravstvenom

sistemu Crne Gore. Reformski procesi koji se provode u cilju unapređenja zdravstvene zaštite, podizanja kvaliteta zdravstvenih usluga, te suzbijanja neformalnih plaćanja i mogućih koruptivnih aktivnosti u zdravstvenom sistemu Crne Gore, su aktivnosti usmjerene na borbu protiv korupcije.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o obaveznom zdravstvenom osiguranju uspostavili su normativni okvir za reformu zdravstvenog sistema. Reforma je dug i sveobuhvatan proces koji podrazumijeva niz normativnih, organizacijskih i tehničkih preduvjeta za pružanje dostupne, kvalitetne i efikasne zdravstvene zaštite, te stvaranje sistema u kojem su građanin i njegove potrebe prioritet. Bez obzira na načine finansiranja, uzimajući u obzir iskustva zemalja u regionu, zbog sličnog "pravnog miljea" na kojem se nadograđuju reformski procesi, kao i analize uloga i odnosa različitih brojnih učesnika u sistemu pružanja zdravstvenih usluga, te samog toka pružanja usluga u našem sistemu, iskristalisale su se mjere koje bi prvenstveno trebale ojačati slabe tačke sistema i suziti prostor za korupciju. Složenost problema određuje niz mjera, od kojih je jedan od prioriteta jačanje pravnog i institucionalnog okvira u vidu donošenja zakona i podzakonskih akata, kao i izmjena postojećih. U dijelu sistema gdje je subjektivnost dio osnovne odgovornosti, potrebno je uvesti snažne mehanizme kontrole koji bi mogućnost korupcije sveli na minimum, a tamo gdje je moguće postaviti objektivne kriterije, izvršit će se dopuna zakonske regulative. Važan preduslov za borbu protiv korupcije je dosljedno poštovanje propisa, odnosno njihova potpuna primjena i nadzor nad njihovom primjenom, na čemu će se insistirati u narednom periodu. Poseban doprinos borbi protiv korupcije očekuje se od uvođenja informacionog sistema na svim nivoima, jer će se time osigurati transparentnost svakog segmenta procesa pružanja zdravstvenih usluga, s posebnim doprinosom uvidu u liste čekanja za medicinske procedure. U cilju identifikacije i suzbijanja mogućih rizika korupcije i jačanja povjerenja građana u sistem, Ministarstvo zdravlja će analizirati godišnje izvještaje o javnim nabavkama, kako u pogledu nabavke skupe medicinske opreme, lijekova, većih investicija u izgradnju i održavanje zdravstvenih objekata, tako i u pogledu nabavki niže vrijednosti.

b)Osigurati da sve osobe imaju pristup zdravstvenim uslugama, uključujući i osiguravanje da oni koji nemaju regulisan pravni status posjeduju potrebne dokumente;

Što se tiče mogućnosti pristupa zdravstvenim uslugama, svi građani koji se nalaze na teritoriji Crne Gore, a kojima su potrebne zdravstvene usluge, imaju jednak pristup zdravstvenim uslugama. U Crnoj Gori zdravstvena mreža zdravstvenih ustanova je sljedeća: 18 Domova zdravlja, 5 Opštih bolnica, 2 Kliničko-bolnička centra, dva instituta, 3 Specijalne bolnice, Klinički centar, kao i Institut za javno zdravlje Crne Gore. Ovo ministarstvo je primilo nekoliko zahtjeva od osoba koje nemaju regulisan pravni status (a samim tim ni zdravstveno osiguranje ni zdravstvenu zaštitu) a koji su

se odnosili na liječenje. Radilo se o hitnim slučajevima koji su odmah riješeni (neophodnost priključenja na respirator, puknuće slijepog crijeva i slično).

c)Povećati dostupnost adekvatnih alternativa psihijatrijskim ustanovama i osigurati da se osobe kojima nije potrebno daljnje liječenje smjeste u prikladniji smještaj .

U Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ se zbrinjavaju različite kategorije pacijenata/kinja sa psihičkim poremećajima (kako privremenim tako i dugotrajnim), zavisnici/e od psihoaktivnih supstanci, forenzični pacijenti/kinje kao i hronični pacijenti koji ne ispunjavaju strogo medicinske kriterijume za bolnički tretman ali nemaju adekvatnu socijalnu zaštitu ili smještaj van bolnice.

U toku je izgradnja Specijalne psihijatrijske zatvorske bolnice u okviru kompleksa Uprave za izvršenje krivičnih sankcija u Spužu, čiji predviđeni rokovi završetka su kraj 2025. godine. Izgradnjom navedene bolnice doći će do značajne reorganizacije smještaja i tretmana forenzičkih pacijenata u Crnoj Gori, te će se i Specijalna bolnica za psihijatriju “Dobrota” Koto time osloboditi značajnog broja kreveta i kadrovskog opterećenja koje trenutno troši na forenzičke pacijente. Time će se između ostalog stvoriti uslovi da se ista fokusira na hospitalizovane pacijente, a forenzički pacijenti će se upućivati na psihijatrijsko liječenje u novu specijalnu forenzičku bolnicu u Spužu, koja će biti pod nadzorom UIKSa i uz sigurnosne mjere koje odgovaraju tom tipu bolnice.

Nova Klinike za psihijatriju pri Kliničkom centru Crne Gore izgrađena je u septembru mjesecu 2024. godine po najsavremenijim medicinskim standardima, čine su stvoreni preduslovi za neophodne sadržaje za liječenje pacijenata sa mentalnim problemima. Klinika predstavlja prekretnicu u brizi države o pacijentima ali i brige o uslovima u kojima rade ljekari i medicinsko osoblje. Takođe, u okviru nove klinike, postoji odjeljenje za dječiju psihijatriju.

Centri za mentalno zdravlje pri domovima zdravlja igraju ključnu ulogu u pružanju osnovnih i preventivnih usluga, kao i olakšavanju pristupa terapijama za osobe koje se suočavaju s problemima mentalnog zdravlja. Uloga centara za mentalno zdravlje može se procijeniti na nekoliko nivoa, povezivanje sa zajednicom, prepoznavanje rane intervencije, podrške i savjetovanja, povezivanje sa specijalistima.

Problem takozvanih "hroničnih pacijenata" zahtijeva koordinirano djelovanje više službi u društvu, sinhronizaciju rada zdravstvenih i socijalnih službi, a tokom tekućeg perioda ulažu se stalni naponi da se pronađe adekvatno rješenje koje bi bilo primjenjivo u našem društvu.

24. Seksualno i reproduktivno zdravlje

Komiteta je zabrinut zbog nesrazmjernog odnosa rođene muške i ženske djece, što može ukazivati na praksu selektivnog abortusa zbog diskriminacije žena. Komitet pozdravlja informacije država članica da je seksualno i reproduktivno zdravlje obavezan predmet u osnovnim, srednjim i stručnim školama, te izražava zabrinutost zbog nedostatka dostupnih informacija o mjerama poduzetim za povećanje pristupa kontracepciji i uslugama i informacijama o reproduktivnom zdravlju, posebno u odnosu na marginalizirane zajednice (članovi 3. i 12.).

Komiteta preporučuje državama članicama da:

a) Provesti sveobuhvatnu studiju o rasprostranjenosti selektivnog abortusa i poduzeti odgovarajuće mjere za rješavanje problema prakse i društvenih normi koje potiču mušku preferenciju za rađanje djeteta s ciljem eliminacije takve prakse .

Zakonski okvir Ministarstva zdravlja propisuje uslove i postupke za prekid trudnoće, zabranjuje prekid trudnoće motivisan odabirom pola. Zabranjena je i upotreba ranih genetskih testova (do 10 sedmica trudnoće) za određivanje pola, osim kada postoje rizici od nasljednih bolesti koje ukazuje isključivo klinički genetičar/ka, a za nepoštovanje ovog zakona predviđena je novčana kazna. Ipak, upotreba prenatalnih testova omogućila je rano otkrivanje pola djeteta i ostavila mogućnost zloupotrebe savremenih medicinskih dostignuća.

Institut za javno zdravlje Crne Gore prikuplja i obrađuje podatke o prekidima trudnoće, koje zdravstvene ustanove dostavljaju putem propisanih prijava. Evidencija o prekidima trudnoće po vrsti prekida vodi se prema klasifikaciji ICD-10. Do sada nije zabilježeno da se obavljaju selektivni abortusi u Crnoj Gori, već postoje indicije da se oni obavljaju u inostranstvu. Takođe u kontinuitetu realizuje aktivnosti vezane za promociju zdrave porodice i značaja očuvanja reproduktivnog zdravlja, posebno među mladima koji su osnova prirodne regeneracije stanovništva. U okviru zdravstveno-obrazovnih aktivnosti u školama organizuju se radionice za učenike osnovnih i srednjih škola, na kojima se podiže svijest o važnosti očuvanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja, nespecifičnim i specifičnim mjerama prevencije, s ciljem povećanja odgovornosti prema zdravlju, posebno u periodu mladosti kada su rizici nemjerljivo veći nego u bilo kojem drugom periodu života. Izborni predmet u crnogorskim srednjim školama *Zdravi stilovi života* pruža pouzdane informacije o reproduktivnom i seksualnom zdravlju i zdravstvenim uslugama. Osnažuje učenike da donose odgovorne odluke o svom zdravlju. Obzirom da je ovaj predmet izborni, nisu svi srednjoškolci obuhvaćeni i informisani o ovoj temi. U tom smislu, preporučuje se da ovaj predmet postane dio redovne nastave u obrazovnim ustanovama.

b) Osigurati da su sredstva kontracepcije široko dostupna, pristupačnija svim ženama i muškarcima reproduktivnog potencijala, uključujući adolescente;

U Crnoj Gori postoje otvoreni Savjetovališta za mlade u kojima se vrši edukacija na temu reproduktivnog zdravlja, a koja se nalaze pri nekim Domovima zdravlja. Zdravstveni sistem ne obezbjeđuje besplatna kontracepcijska sredstva, ali su ta sredstva dostupna u svim apotekama po tržišnoj cijeni.

c)Osigurati da pojedinci iz marginaliziranih grupa, uključujući izbjeglice i raseljene osobe s invaliditetom, imaju pristup obrazovanju i informacijama o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima koje su sveobuhvatne i primjerene dobi.

Kada su žene i djevojke Romkinje u pitanju, od 18 domova zdravlja koji pružaju zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou, radionice i predavanja na temu preproduktivnog zdravlja, kontracepcije i abortusa u toku 2024. godine održane su u: Domu zdravlja Tivat (8 radionica), Domu zdravlja Mojkovac (u sklopu Savjetovališta – nekoliko predavanja) i u Domu zdravlja Bijelo Polje edukacije a na terenu je mobilni tim obilazio romska naselja u sklopu Opštine Bijelo Polje (ginekolog, izabrani doktor za odrasle, pedijatar), obavljajući preventivne preglede i držeći predavanja na temu unapređenja kvaliteta života, zdravstvene zaštite kao i reproduktivnog zdravlja Romkinjama i Romima. Nelegalne migrantkinje i žene tražiteljke azila mogu imati pristup samo hitnoj medicinskoj pomoći. Kada su u pitanju žene sa invaliditetom u 2024 godini, specijalizovane ginekološke stolice za žene sa invaliditetom su nabavljene u 9 domova zdravlja i Kliničkom centru Crne Gore za razliku od 2023. godine kada je bila samo jedna u upotrebi.

25. Pravo na obrazovanje

Komitet žali zbog nedostatka klasifikovanih podataka o upisu u škole i napuštanju školovanja na različitim nivoima obrazovanja. Odbor je zabrinut zbog izvještaja o niskim stopama upisa u škole, visokim stopama napuštanja školovanja i lošem obrazovanju među djecom romskog i egipćanskog porijekla, kao i zbog nedovoljnog broja upisa djece sa invaliditetom u redovne škole (članovi 13. i 14.).

Komitet preporučuje državama članicama da:

a) Prikupljati klasifikovane podatke o upisu u škole i napuštanju školovanja na različitim nivoima obrazovanja , uključujući i one koji se odnose na djecu sa invaliditetom, tražioce azila, izbjeglice, raseljena lica klasifikovana po spolu, nacionalnosti ili etničkom porijeklu; Identifikovati prepreke za pristup i nastavak obrazovanja i osmisliti odgovarajuće strategije;

U Ministarstvu postoji informacijski sistem za prikupljanje podataka MAIS. Tokom upisa, škole su u obavezi da unesu podatke i pošalju Ministarstvu, odnosno unos podataka se prenosi direktno u Informacioni sistem MAIS, po gradovima, ustanovama, polu, razredu i td. Trenutno na snazi je Strategije reforme obrazovanja za period 2025-2035. godine. Ova Strategija obuhvata sve nivoe obrazovanja, uključujući i inkluzivno obrazovanje. Tabela prikazuje broj djece s rješenjem o usmjeravanju i djeci stranim državljanima prikazan je u Aneksu 2:

Tokom školske 2024/2025. godine, 312 predškolaca romske i egipćanske (163 dječaka i 149 djevojčica) bilo je upisano u predškolsko obrazovanje. Tokom školske 2024/2025. godine, u osnovne škole je upisano 1724 učenika romske i egipćanske (868 dječaka i 856 djevojčica). U srednjim školama upisano je 173 učenika RE populacije, od kojih je 98 dječaka i 74 djevojčice. Broj upisanih studenata iz romske i egipćanske populacije u akademskoj 2024/2025. godini, prema kandidatima koji su se prijavili za stipendije, je 17 (9 muškaraca i 8 žena). Integracija djece romske i egipćanske populacije u obrazovni sistem jedan je od strateških ciljeva Ministarstva obrazovanja, nauke i inovacija, koje, u saradnji sa nacionalnim i međunarodnim partnerima, realizuje veliki broj aktivnosti kako bi se osiguralo da obuhvat djece romske populacije obrazovanjem bude što veći.

b)Intenzivirati napore kako bi se osiguralo da sva djeca romskog i egipćanskog porijekla imaju pristup obrazovanju, uključujući pristup registraciji rođenja i identifikacijskim dokumentima; Obezbjediti besplatno osnovno obrazovanje, udžbenike i prijevoza, podizanje svijesti roditelja o prednostima kontinuiranog obrazovanja za dugoročne ekonomske izgleda njihove djece, te povećanje broja romskih asistenata i upotrebe romskog jezika u školama;

Kada je u pitanju predškolsko obrazovanje, Ministarstvo obezbjeđuje besplatan boravak u predškolskim ustanovama za djecu RE populacije. U skladu sa Strategijom za inkluziju Roma i Egipćana 2021-2025 i Strategijom za razvoj ranog obrazovanja i njege 2021-2025, promoviše se upis djece u vrtiće u romskim i egipćanskim zajednicama. Razgovori sa roditeljima se obavljaju s ciljem informisanja o prednostima predškolskog obrazovanja i odgoja uz distribuciju promotivnih materijala na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku. Takođe se sprovode kampanje za promociju upisa u osnovne i srednje škole. Za ove nivoe obrazovanja Ministarstvo angažuje i saradnike/medijatore u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana.

Ministarstvo nadležno za obrazovanje prepoznalo je potrebe obrazovnog sistema u vezi sa uključivanjem većeg broja medijatora u socijalnoj inkluziji, te je usvojilo Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o normativima i standardima za ostvarivanje sredstava iz javnih prihoda za institucije koje sprovode javno važeće obrazovne programe koji regulišu ovu oblast. Usvojenim izmjenama i dopunama predviđeno je da jedan medijator u

socijalnoj inkluziji pruža pomoć za 35 djece RE populacije, umjesto 70 kako je bilo predviđeno prethodnom Uredbom. Medijatori u socijalnoj inkluziji podržavaju djecu RE populacije kako bi se uključili u obrazovni sistem, osigurao kontinuitet i smanjio napuštanje obrazovanja, kao i poboljšala školska i društvena postignuća. Medijatori takođe podržavaju identifikaciju i upis djece Roma i Egipćana u obrazovni sistem. U decembru 2024. godine bilo je 35 saradnika/medijatora.

Svake godine obezbijeden je besplatan prevoz za preko 600 učenika osnovnih škola u gradovima u kojima ima veliki broj djece RE populacije. Sprovodi se besplatni program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja za odrasle pripadnike romske i egipćanske populacije. U 2024. godini u osnovni program obrazovanja odraslih uključeno je 99 učesnika, a u program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja 14 učesnika.

Ministarstvo svake godine objavljuje konkurs za dodjelu RE stipendija srednjoškolcima i studentima. Napominjemo da je od akademske 2024/25. godine stipendija za sve studente, uključujući i studente RE populacije, povećana sa sadašnjih 225 eura na 300 eura mjesečno. Statistički podaci za period 2021-2024 dati su u Aneksu 2. **Školske 2024/2025** u predškolskom vaspitanju bilo je 312 djece RE popuacije. (m 163 – ž 149). U osnovnim školama na početku školske godine bilo je 1724 RE djece (m 868 – ž 856). Školske 2024/2025. godine u srednjim školama je bilo 172 upisana RE srednjoškolca, (m 98 – ž 74).

(c) Osigurati da sva djeca s invaliditetom imaju pristup kvalitetnom i odgovarajućem obrazovanju.

Sva djeca s invaliditetom imaju pristup kvalitetnom i odgovarajućem obrazovanju, koji predstavlja vodeći princip inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori. Zakonski okvir definsan je Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, koji definiše prava, uslove i procedure za ostvarivanje inkluzije.

26. Kulturna prava

Komitet žali zbog niskog udjela sredstava dodijeljenih iz državnog budžeta za razvoj nauke, promociju i zaštitu kulturnih prava. Takođe postoji zabrinutost zbog nedostatka nezavisnog nadzornog tijela za Fond za manjine koje bi nadgledalo provođenje aktivnosti i raspodjelu sredstava (Član 15).

Komitet preporučuje da države članice razmotre povećanje budžeta namijenjenog za naučni razvoj, promociju i zaštitu kulturnih prava. Takođe podstiče zemlju pristupnicu da uspostavi efikasan mehanizam nadzora za Fond za manjine kako bi se nadgledala provedba aktivnosti i raspodjela sredstava.

Crna Gora prepoznaje kulturna prava kao bitne elemente očuvanja identiteta, podsticanja kreativnosti i održivog razvoja. Ministarstvo kulture i medija aktivno radi na unapređenju zakonodavnog okvira, povećanju budžetskih sredstava, zaštiti i promociji kulturne baštine, kao i razvoju kulturnih programa i sadržaja. Pored toga, država je posvećena kreiranju politika koje uključuju moderne pristupe održivom razvoju, digitalizaciji i poboljšanju dostupnosti kulture svim građanima, bez obzira na društvene i socijalne barijere. Član 93. Zakona o kulturi predviđa sredstva za rad Ministarstva u tekućem budžetu najmanje na nivou od 2,5% državnog budžeta, umanjenog za rashode državnih fondova i kapitalnog budžeta, ako je planirani realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) do 8%, ili najmanje na nivou od 3%, ako je planirani realni rast BDP-a veći od 8%. U proteklom periodu, Crna Gora je značajno povećala svoja budžetska izdvajanja za sektor kulture. Budžetom Crne Gore za 2024. godinu sredstva za kulturu i medije povećana su za 14,18% što je, između ostalog, obezbijedilo veća sredstva za: Rad kulturnih institucija; Projekti i programi za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara; Razvoj i promocija kulturnog i umjetničkog stvaralaštva unutar i izvan granica zemlje; Razvoj kreativnih industrija. Ova povećanja omogućila su sprovođenje brojnih inicijativa, koje su poboljšale zaštitu kulturne baštine, podržale kulturno i umjetničko stvaralaštvo i razvoj kreativnih industrija, te povećale dostupnost kulturnog sadržaja. Ministarstvo kulture i medija je implementiralo ili sufinansiralo brojne projekte za rekonstrukciju, valorizaciju i digitalizaciju kulturne baštine, kao i digitalizaciju u oblasti kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. Takođe, Ministarstvo kulture i medija, u skladu sa Zakonom o kulturi i strateškim dokumentima u oblasti kulturne politike, a radu ostvarivanja javnog interesa u oblasti kulture, putem javnih konkursa u različitim oblastima, obezbjeđuje sufinansiranje programa i projekata koji omogućavaju pristup, produkciju i distribuciju različitih kulturnih sadržaj.

Kada je u pitanju efikasan mehanizam nadzora za Fond za manjine, izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama iz 2017. godine, propisano je da se Fond finansira iz budžeta Crne Gore i iz drugih izvora, te da će se za te namjene iz Budžeta Crne Gore opredijeljivati najmanje 0,15 % od tekućeg budžeta. Takođe, ova sredstva se raspoređuju se na: sredstva za rad Fonda, u iznosu do 30%, i sredstva za finansiranje projekata za podršku aktivnostima, najmanje u iznosu od 70%. Odluku o raspoređivanju sredstava donosi upravni odbor Fonda, na osnovu programa i planova rada Fonda, uz prethodno pribavljeno mišljenje savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Nadalje je propisano da pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava, nemaju savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Na ovaj način unaprijeđen je način raspodjele sredstava za projekte, jer je Upravni odbor Fonda, čiji su članovi bili predstavnici savjeta, donosio odluke o raspodjeli sredstava na koje su pravo imali i projekti samih članova savjeta. Na ovaj način je rad Fonda postao transparentniji jer od 2018. godine odluke o raspodjeli sredstava projektima donosi direktor Fonda ali na osnovu prijedloga Komisije za vrednovanje. Komisija za

vrednovanje ima sedam članova, a bira ih Skupština Crne Gore. Direktor Fonda, kojeg bira Upravni odbor Fonda, je odgovoran za poslovanje i zakonitost rada Fonda. Članove Upravnog odbora koji ima 13 članova, takođe bira Skupština Crne Gore, a jedna od njihovih aktivnosti je da postupa kao drugostepeni organ po žalbama na odluke direktora Fonda. Zakonom je, takođe, propisano da Fond godišnje izvještaje o svom radu podnosi Skupštini Crne Gore. Važno je napomenuti da nadzor nad sprovođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu ovog Zakona vrši Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama je na Javnoj raspravi, a njegovo usvajanje planirano do kraja II kvartala 2026.

D. Ostale preporuke

27. Komitet ohrabruje državu potpisnicu da razmotri ratifikaciju Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica.

Ovu konvenciju samo mali broj država je potpisao i ratifikovao, dok znatno veći broj država nije ni potpisao ni ratifikovao Međunarodnu konvenciju o pravima radnika migranata i članova njihovih porodica. Konvenciju su uglavnom potpisale i ratifikovale države iz Afrike i Latinske Amerike, a ne države odredišta migranata. Crna Gora je potpisala ovu konvenciju, ali je nije ratifikovala. Kada je riječ o politikama i mjerama koje se implementiraju u cilju integracije izbjeglica i migranata, Crna Gora prihvatila je međunarodno-pravne obaveze u ovoj oblasti. Posljednjih nekoliko godina Crna Gora je preduzela značajne aktivnosti u cilju uspostavljanja strateškog i normativnog okvira, kao i institucionalne strukture koja će adekvatno odgovoriti na izazove koje sa sobom nosi povećani priliv izbjeglica i migranata. Usvojena su dva ključna zakona i to: Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca i Zakon o strancima kroz koje su u najvećoj mjeri primijenjeni evropski standardi, što se odrazilo i odražava se na kvalitet i efikasnost ostvarivanja prava stranaca, upravljanje legalnim migracionim tokovima i suzbijanje nezakonitih migracija kroz koordinisane i jasno propisane procedure. Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca u potpunosti usklađen sa evropskim zakonodavstvom i dobio je pozitivno mišljenje Evropske komisije, što je značajan korak u evropskim integracijama Crne Gore. Crna Gora u potpunosti usaglasila normativni okvir sa evropskim i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, ratifikacijom Konvencije o izbjeglicama iz 1951. godine sa Dodatnim protokolima. Kada je riječ o strateškim dokumentima, Strategijom o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnoj Gori za period 2021-2025. godina oblikuje državna migraciona politika u skladu sa najboljim praksama iz oblasti legalnih migracija, azila, prevencije neregularnih migracija, readmisije, povratka, integracije, interno raseljenih lica i apatridije. Ovim strateškim dokumentom je predviđeno i trajno rješavanje statusa interno

raseljenih lica. Takođe, Crna Gora uvijek pokazivala spremnost, odgovornost i humanost u prihvatu lica koja traže međunarodnu zaštitu i koja su zbog različitih faktora bila primorana da napuste svoje zemlje.

28. Komitet preporučuje da svi budući nacionalni planovi, programi i strategije koji se odnose na širok spektar ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava trebaju predvidjeti ugrađene mehanizme praćenja i evaluacije kako bi se osiguralo da su privremeni rezultati dostupni u bilo kojoj fazi njihove provedbe u praksi i da se takvi planovi, programi i strategije prilagođavaju po potrebi.

Sistem strateškog planiranja i izvještavanja u Crnoj Gori zasniva se na Uredbi o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja implementacije strateških . Ova Uredba uvodi obavezne standarde kvaliteta za sve strateške dokumente koje donosi Vlada Crne Gore i postavlja pravni i metodološki okvir za njihovu pripremu, implementaciju i evaluaciju. Cilj Uredbe je obezbjeđivanje veće koherentnosti strateških dokumenata, unapređenje međuresorne saradnje, omogućavanje efikasnijeg sprovođenja javnih politika i uspostavljanje održivog sistema za praćenje njihove implementacije. Uredbu prati i razrađuje Metodologija za razvoj politika, razvoj i praćenje implementacije strateških dokumenata, koju sprovodi Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore - Sektor za strateško planiranje i koordinaciju politika Vlade u skladu sa svojom nadležnošću. Cilj Metodologije je da na jednom mjestu objedini skup preporuka i smjernica za osiguranje kvalitete strateških dokumenata i pratećih izvještaja. U skladu s ovom Uredbom, Vlada Crne Gore usvojila je Priručnik za evaluaciju strateških dokumenata i Smjernice za pripremu strateških dokumenata , koji predstavljaju ključne smjernice za razvoj boljih strategija i akcionih planova. Ovi dokumenti omogućavaju bolju koordinaciju javnih politika, njihovo usklađivanje s nacionalnim prioritetima i približavanje standardima EU.

Aneks 1:

Broj identifikovanih žrtava trgovine ljudima od strane Tima za formalnu identifikaciju za period od 01. 01. 2020. do 31. 12. 2020. godine

STATUS	BROJ/POL	VRSTA EKSPLOATACIJE	DRŽAVLJANSTVO
Žrtva	2 punoljetna muškarca	Radna eksploatacija	PAKISTAN
Žrtva	1 maloljetna djevojčica	Sklapanje nedozvoljenog braka	SRBIJA
Žrtva	1 maloljetna djevojčica	Prisilno prosjačenje i sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA
	1 maloljetni dječak	Prisilno prosjačenje	
Žrtve	12 punoljetnih ženskog roda	Radna eksploatacija	TAJVAN
	25 punoljetnih muškog pola		
Žrtva	1 maloljetno žensko lice	Sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA
Žrtva	1 punoljetno žensko lice	Sklapanje nedozvoljenog braka	KOSOVO
Žrtva	1 maloljetno muško lice	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA

Žrtva	1 maloljetno žensko lice	Žrtva sklapanja nedozvoljenog braka	CRNA GORA
Žrtva	4 maloljetna lica, 2 muškog i 2 ženskog pola	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA IRL
Žrtva	2 punoljetna lica ženskog pola	Seksualna eksploatacija	SRBIJA CRNA GORA
UKUPNO	52 (31 lice muškog pola i 21 lice ženskog pola)		

**Broj identifikovanih žrtava
trgovine ljudima od strane Tima
za formalnu identifikaciju za
period od 01. 01. 2021. do 31. 12.
2021. godine**

STATUS	BROJ/POL	VRSTA EKSPLOATACIJE	DRŽAVLJANSTVO
Žrtva	1 maloljeta djevojčica	Seksualna eksploatacija	CRNA GORA
Žrtva	1 maloljetna djevojčica	Sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA
Žrtva	1 maloljetna djevojčica	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
	1 maloljetni dječak	Prisilno prosjačenje	
Žrtva	1 maloljetna djevojčica	Sklapanje nedozvoljenog braka	SRBIJA
UKUPNO	5 (4 ženskog i 1 muškog pola)		

Broj identifikovanih žrtava trgovine ljudima od strane Tima za formalnu identifikaciju za period od 01. 01. 2022. do 31. 12. 2022. godine

STATUS	BROJ/POL	VRSTA EKSPLOATACIJE	DRŽAVLJANSTVO
Žrtva	1 punoljetno žensko lice	Sklapanje nedozvoljenog braka/Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
Žrtva	7 maloljetnih djevojčica	Sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA(5) SRBIJA (2)
Žrtva	2 maloljetne djevojčice	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
Žrtva	3 punoljetna ženska lica	Seksualna eksploatacija	RUSIJA
Žrtva	1 maloljetni dječak	Sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA
Žrtva	2 maloljetna dječaka	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
UKUPNO	16 (13 ženskog, 3 muškog pola)		

Broj

**identifikovanih
žrtava trgovine
ljudima od strane**

Tima za formalnu identifikaciju za period od 01. 01. 2023. do 31. 12. 2023. godine

STATUS	BROJ/POL	VRSTA EKSPLOATACIJE	DRŽAVLJANSTVO
Žrtva	3 punoljetna lica ženskog pola	Upotreba u pornografske svrhe	UKRAJINA (2 lica) IZRAEL (1 lice)
Žrtva	1 punoljetno lice ženskog pola	Seksualna eksploatacija/Upotreba u pornografske svrhe	UKRAJINA
Žrtva	1 punoljetno lice ženskog pola	Seksualna eksploatacija	SRBIJA
Žrtva	1 maloljetno lice ženskog pola	Seksualna eksploatacija	CRNA GORA
Žrtva	1 maloljetno lice ženskog pola	Seksualna eksploatacija/Prinuda na vršenje kriminalne djelatnosti	CRNA GORA
Žrtva	2 maloljetna lica ženskog pola	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
Žrtva	4 maloljetna lica muškog pola	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
Žrtva	1 maloljetno lice muškog pola	Prinuda na vršenje kriminalne djelatnosti	ALBANIJA
Žrtva	3 maloljetna lica ženskog pola	Sklapanje nedozvoljenog braka	CRNA GORA (2 lica) KOSOVO (1 lice)
Žrtva	1 maloljetno lice ženskog pola	Sklapanje nedozvoljenog braka/Prisilno prosjačenje	CRNA GORA
UKUPNO	18		

	(13 ženskog, 5 muškog pola)		
--	-----------------------------	--	--

Broj identifikovanih žrtava trgovine ljudima od strane Tima za formalnu identifikaciju za period od 01. 01. 2024. do 31. 12. 2024. godine

STATUS	BROJ/POL	VRSTA EKSPLOATACIJE	DRŽAVLJANSTVO
Žrtva	11 maloljetnih lica ženskog pola	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA (9) BEZ DOKUMENATA- IRL (2)
Žrtva	1 maloljetno lice ženskog pola	Prisilno prosjačenje	MOLDAVIJA
Žrtva	8 maloljetnih lica muškog pola	Prisilno prosjačenje	CRNA GORA (3) BEZ DOKUMENATA- IRL (5)
Žrtva	5 punoljetnih lica muškog pola	Radna eksploatacija	AZERBEJDŽAN (4) BOSNA I HERCEGOVINA (1)

Žrtva	3 maloljetna lica muškog pola	Prisilno prosjačenje/prisilni rad	CRNA GORA
UKUPNO	28 (12 ženskog pola 16 muškog pola)		

Aneks 2:

Tabelarni prikaz broja penzionera prema starosnim grupama i polu u decembru 2024. godine

Starosne grupe (starosna i invalidska penzija)	Decembar 2024		
	M	Ž	UKUPNO
	Broj korisnika	Broj korisnika	Broj korisnika
Do 24	8	3	11
25-29	15	14	29
30-34	32	21	53

35-39	76	45	121					
40-44	162	122	284					
45-49	382	215	597					
50-54	1.303	366	1.669					
55-59	2.677	1.100	3.777					
60-64	7.110	5.195	12.305					
65-69	15.218	11.452	26.670					
70-74	14.306	10.222	24.528					
75-79	8.425	5.763	14.188					
80-84	4.515	2.626	7.141					
85 i više	3.266	1.559	4.825					
UKUPNO	57.495	38.703	96.198					
Porodična penzija	30.674							
UKUPNO	126.872							
OPŠTINE	2024							
	Vrsta penzije			Ostala prava				UKUPNO
	Starosna	Invalidska	Porodična	Tjelesno oštećenje	Tuđa pomoć i njega	Dodatak na spom.	Naknada zaposl. inv. rada	
	Andrijeвица	460	115	219	17	2	0	
Bar	4.922	987	1.945	216	18	0	3	8.091
Berane	2.849	757	1.425	133	22	0	15	5.201
Bijelo Polje	4.424	1.246	1.900	160	51	0	4	7.785
Budva	2.411	390	634	51	10	0	1	3.497
Cetinje	2.456	719	779	113	27	0	2	4.096

Tabelarni prikaz broja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u Crnoj Gori, po mjestu prebivališta ili opštini u kojoj žive, u decembru 2024. godine

Danilovgrad	2.029	609	838	93	17	0	5	3.591
Gusinja	193	22	165	4	2	0	0	386
Herceg Novi	4.892	756	1.302	139	23	1	2	7.115
Kolašin	801	211	394	42	10	0	3	1.461
Kotor	3.173	529	1.020	72	20	1	0	4.815
Mojkovac	900	290	465	53	14	0	12	1.734
Nikšić	8.669	2.577	4.095	497	69	0	8	15.915
Petnjica	229	76	214	7	1	0	0	527
Plav	705	105	395	21	4	0	1	1.231
Pljevlja	4.065	644	1.892	153	25	1	27	6.807
Plužine	416	73	132	12	1	0	0	634
Podgorica	19.525	5.000	6.755	874	152	2	4	32.312
Rožaje	1.399	479	845	49	7	0	7	2.786
Šavnik	201	54	58	5	0	0	0	318
Tivat	2.048	289	660	45	4	0	0	3.046
Tuzi	598	181	482	19	6	0	1	1.287
Ulcinj	1.944	354	982	42	7	0	2	3.331
Zeta	1.353	435	761	76	6	0	0	2.631
Žabljak	472	71	160	18	1	0	1	723
UKUPNO	71.134	16.969	28.517	2.911	499	5	99	120.134

Tabelarni prikaz prosječnog broja korisnika prava na novčanu naknadu po godinama:

Godina	Prosječan broj korisnika
--------	--------------------------

2024	8.800
2023	9.689
2022	10.829
2021	11.643

Djeca s rješenjem o usmjeravanju za školsku 2023/2024. godinu

NIVOO BRAZOVANJA	M	Ž	UKUPNO PO NIVOU
Predškolsko	116	44	160
Osnovno	695	338	1033
Srednje	206	114	320
UKUPNO	1017	496	1513

Djeca s rješenjem o usmjeravanju za školsku 2024/2025. godinu

NIVO OBRAZOVANJA	M	Ž	UKUPNO PO NIVOU
Predškolsko	150	76	226
Osnovno	857	383	1240
Srednje	188	122	310
UKUPNO	1195	581	1776

Djeca strani državljani koja su upisana u sistem školovanja u Crnoj Gori u 2024. godini

	Nivo obrazovanja	Država porijekla	Broj upisanih
Državna	Predškolsko	Rusija	332
Državna	Predškolsko	Ukrajina	70
Državna	Predškolsko	Bjelorusija	12
Državna	Osnovno	Rusija	2075
Državna	Osnovno	Ukrajina	549
Državna	Osnovno	Bjelorusija	119
Državna	Srednja	Rusija	2075
Državna	Srednja	Ukrajina	549
Državna	Srednja	Bjelorusija	27

Statistički podaci za školsku 2021/2022 za djecu RE populacije

	Na početku školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
Osnovno	960	896	1856	829	806	1635
Srednje	122	92	207	75	69	144
UKUPNO	1163	1085	2248	904	875	1779

	Na početku školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
IX	83	85	168	55	68	134

Statistički podaci za školsku 2022/2023 za djecu RE populacije

	Na početku školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
Osnovno	949	883	1833	784	764	1548
Srednje	122	92	214	82	75	157
UKUPNO	1163	1085	2248	866	839	1705

	Na početku školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
IX	62	60	122	55	53	108
III (završni)	14	12	26	13	12	25
IV	4	3	7	4	2	6
UKUPNO	80	75	155	72	67	139

Statistički podaci za školsku 2023/2024. godinu za djecu RE populacije

	Na početku školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj studenata	M	Ž	Broj studenata
osnovno	910	884	1794	704	723	1427
srednje	103	90	193	77	66	143
UKUPNO	1013	974	1987	781	789	1570

	Na početku školske godine			Završil razred		
	M	Ž	Broj studenata	M	Ž	Broj studenata
IX	67	66	133	57	58	115
III (konačno)	19	14	33	18	10	28
IV	4	7	11	4	6	10
UKUPNO	90	87	177	79	74	153